ՔԱՌԱՍՈՒՆԵՐԵՔԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը և 7 ամսվանը 6 րուբլի. ամսական 85 կոպ.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատանը.

Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Сергіевская ул. № 5.
Tiflis, Rédaction „Mschak"
Խմբագրատան տելեֆոն № 2—53.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 20—10 կոպ.
Տպարանի տելեֆոն № 67.

ՄՇԱԿ

Հասցէն՝ ТИФЛИСЪ, Редакція «МШАКЪ».
TIFLIS, Rédaction du journal «MSCHAK».

ՅՈՒՆԻՍԻ 1-ԻՑ ՄԻՆՉԵՒ
ՏԱՐՎԱՅ ՎԵՐՋԸ 6 ՌՈՒԲ.
Բաժանորդագրվել կարելի է իւրաքանչիւր ամսի 1-ից սկսած։
Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել նաև հին հասցէն և 40 կ. նամականիշով։ ՀԻՆ ՀԱՍՑԷՆ և 40 կ. չուղարկողների խնդիրները՝ հասցէն փոխելու վերաբերմամբ՝
ԿԸ ԹՈՂՆՎԵՆ ԱՆՀԵՏԵՒԱՆՔ։

Յայտարարութիւնների համար պիտի վճարել I երեսի վրա իւրաքանչիւր տողատեղին (պետիտ)—20 կ., IV երեսի վրա—10 կոպ.։
1914 թւի տարեկան բաժանորդները, որոնք առ 1-ն յունվարի 1915 թ. լրիւ վճարած կլինեն բաժանորդավճար 10 րուբլին, ՁՐԻԱԲԱՐ կը ստանան հետևեալ 2 գրքերից մէկն ու մէկը. «ԳՐ. ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ 1865—1871 Թ.», «ՄԱՆՐԱՆԿԱՐՆԵՐ» Վրժինի։
ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՄ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՉԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ՊԱՍՏԱՌՆԵՐ
ԵՂԲ. ՏԱՐՆՕՊՕԼ
ՖԱԲՐԻԿԱՅԻ
Արժանացած մեծ պարգևի։ Վաճառվում են ՌՈՒՍԱՑ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ բոլոր յայտնի քաղաքներում։
Փաբրիկային իսկական գներով։
Պահեստում միշտ կարելի է ձեռք բերել մեծ քանակութեամբ բազմատեսակ պաստառներ վերջին ստիլի, ինչպէս էժանագիններ, նոյնպէս և թանգարժէքներ։ Բացառապէս լրիւ չափսն է 11¼ արշ. երկար։
Սէզօնային նմուշները ուղարկվում են 2 Ր. և աւար քաղաքներում։
Բաժանմունքը Թիֆլիսում.
Обои фабрики Бр. Тарнополь. Отдѣленіе въ Тифлисѣ. Голов. пр., № 21. Тел. № 3—55.
(Ն. Հ.) ար. 309. 50—14

Պրօգիմնազիօն Կ. ԼԻՍԻՑԵԱՆԻ
Պետական պրօգիմնազիօնների ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՎ
Տղաների և աղջիկների միատեղ ուսուցում։ Բացվում է IV դասարան։ Ընդունելութեան քննութիւնները սովորին և բարձր պատրաստ., I և II դասարանները մտնելու համար մայիսի 30-ին և 31-ին և յունիսի 2-ին։ Այբբենականը ընդունվում են 7 տարեկան երեխաներ առանց քննութեան։ Սերգիեվսկայա փ. սեփ. տ. № 20.
(Ն.) ար. 518. 2—2

ԴՕԿՏՕՐ
Ա. Դ. ՇԱՀԲԱԶԵԱՆԸ
ԲԵՐԼԻՆՈՒՄ
Ասիստենտ Բերլինի համալսարանի Charité հիւանդանոցի
Շարունակում է ընդունել Գերմանիա գնացող հիւանդներին և խորհրդակցութիւններ է կազմում մասնագէտ-պրօֆեսօրների հետ։
Նոր հասցէն՝ Берлинъ, Фридрихштрассе 133 а. Телефонъ Норденъ 34—69. Berlin, Friedrichstr. 133 a.
(օ. մ.) ար. 391. 100—13

ՑԱԳՎԵՐԻԻ ԱՆՏԱՌԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑ
(Waldschule)
մանկական պարտէզով և պանսիօնով Զ. Գ. ԱՐՋԵՎԱՆԻՁԷԻ 6—12 տարեկան երեխաների ընդունելութիւնը շարունակվում է։ Թիֆլիս, Մօլօկանսկայա, 27։ Ամառը՝ Ցագվերիում, անտառային դպրոցում։
ար. 528. 1—1

ՎԵՐԱՅԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՊԱՐԿ
ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՌԷՍՏՕՐԱՆ ԵՒ ԲՈՒՖԷՏ
Տելէֆօն № 14—66.
Ասիական և եւրոպական կերակուրներ
ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ ԵՆ ՊԱՏՈՒԷՐՆԵՐ ՃԱՇԻ, ԸՆԹՐԻՔԻ ԵՒ ԱՅԼՆ։
Ամեն օր, երեկ. ժ. 7-ից մինչև գիշեր. ժ. 2-ը, իսկ կիրակի օրերը ցեր. ժ. 2—5-ը և երեկ. ժ. 10—2-ը գիշերվայ
— ՆՈՒԱԳՈՒՄ Է —
ՀԱՄԵՐԳԱՅԻՆ
Լաւագոյն սոլօնային խումբը
Լաւագոյն սոլիստների մասնակցութեամբ և ղեկավարութեամբ Լ. ՍՏՈՒՊԵԼԻ
ար. (Ն.) ՁՐՕՍԱՆՔ ՆՈՒԱԿՆԵՐՈՎ 379. 0—5

ՑԻՐԿ
Ֆ. ԻՒՊԱՏՕՎԻ
Միխայլօվսկի պր. № 189, Մուշտայիդի մօտ։
Այսօր, հինգշաբթի, մայիսի 29-ին կը կայանայ դատաբօլային խոշոր ներկայացում։ Առաջին գատրօլը Ռուսաստանում միակ կին-ժօկէյ օր. Մատիլդայի, որը, ձիով համարձակ արշաւելուն համար, Պետերբուրգի «Մօդեռն» ցիրկում արժանացել է տեղական հասարակութեան համակրանքին։ Առաջին դէբիւտը նորագոյն պարեր կատարողներ Ցօրօլևսկիների, որոնք կը պարեն տանգօ, ֆուրլանօ, կէկապաւ և այլ պարեր։ Տանգօ պարը առաջին անգամն է դրվում ցիրկի մանէժում, Թիֆլիսում։ Այսօր մասնակցում են նոյնպէս՝ Բօզէտտիները, օր Ն. Իւպատօվա, ակրօբատներ Ռօսսինիները և խմբի այլ անդամները՝ գլխաւորութեամբ ցիրկի վարչապետ Ֆ. Իւպատօվի։ Մանրամասնութիւնները ծրագիրներում։ Սկիզբը երեկոյեան ժամը 8 1/2-ին։
ար. 526. 1—1

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ հետևեալ թարգմանական պիէսները.
1) Հ. ԻԲՍԷՆ „Հեդդա Գաբլեր"
4 գործ.։
2) ԲԼԷՄ „Կնոջ իրաւունքը"
4 գործ.։
Դիմել Ե-ին «Մշակի» խմբագրատանը։
(օ. մ.) ար. 509. 3—3

ԲԺԻՇԿ
Տուշանիկ Նաքաբեան
Կանանց հիւանդութիւնների և մանկաբարձութեան մասնագէտ, տեղափոխվելով հանքային ջրերը՝ Պետիգօրսկում և Եսէնտուկում մայիսի սկզբից ընդունում է հիւանդներ։
Հասցէն՝ Пятигорскъ, за соборомъ, Елизаветинская ул. д. Архипова.
ար. (Ե. Հ Կ.) 458. 25—9

ԿՆՍԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԵՒ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Ռտիշչեվսկայա 13, տէլէֆօն 4—21.
Ընդունելութիւն թէ կանանց և թէ ներքին, նոյնպէս և վիրաբուժութեան կարիք ունեցող մնայուն (стаціонаръ) հիւանդների (բացի վարակիչ և հոգեկան հիւանդութիւններից) վարօրօք գրվելու պայմանով։
Ընդունելութիւն՝ կանանց հիւանդ. ամեն օր՝ ժ. 11—12 առ.։

Հիւանդանոցի բժիշկները
Ա. Ա. Ցարութիւնեան
Ն. Ն. Վեսելօվզօրով
Վ. Ա. Զակրժեվսկի
Ի. Գ. Կալամկարեան
Ա. Ա. Նօվիցկիյ
Գ. Ն. Տէր-Ներսէսեան
Ա. Ր. Փիշեր
Ս. Պ. Շահպարոնեանց
(Ն.Կ.) ար. 868. 100—58

ԲԺՇԿԱՊԵՏ
Մ. Ի. ՄՈՒՐԱԴԵԱՆ
(Ասսիստենտ Բերլինի պրօֆ. Պօզէնրի)
ԱՐԴԷՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԵԼ Է ԲԵՐԼԻՆԻՑ և մայիսի 1-ից ընդունում է հիւանդներին ՊԵԱՏԻԳՕՐՍԿՈՒՄ։ (Կովկասեան հանքային ջրերում)։
Հասցէն՝ Пятигорскъ, Елизаветинская ул. д. Архипова, за соборомъ.
(Կ. Հ.) ար. 104. 50—32

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 մայիսի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ.—Լօզիժէնսկին նշանակվեց մինիստրների խորհրդի գործերի վարիչ, մնալով շտալմէյստերի պաշտօնում։

Կազանի համալսարանի պրոֆէսոր Մեբէժկօվսկին արձակվում է պաշտօնից։

Քութայիսի փոխ-նահանգապետ Մակարօվը նոյն պաշտօնով փոխադրվում է Բագու։

Բարձրագոյն անուանական րեսկրիպտով պրինց Ալէքսանդր Պետրովիչ Օլդէնբուրգսկիին՝ Գահին և Ռուսաստանին 50 տարի եռանդուն ծառայելու առիթով՝ շնորհվեց Կայսերական Բարձրութեան տիտղոս։

ԳՐՈՒՇԵՎՍԿ.—Գիշերս պետական գանձատան մէջ անյայտ մարդիկ, կոտրելով գրամապահեստի դուռը յափշտակեցին 79,700 ր.։ Կասկածով ձերբակալված է գանձատան ծառան։

ՎԱՐՇԱՎԱ.—Պէգուն թռաւ Մօկօտօվի դաշտից դէպի գնացքների կայարանները։ Իջնելիս աէրօպլանը ջարդվեց։ Պէգուն անվնաս է։

ՄՈՒԿԴԷՆ.—Մանջուրական մամուլը բացայայտօրէն է խօսում Սազօնովի ճառի այն մասի առիթով, որ վերաբերում է Չինաստանի հետ եղած յարաբերութիւններին, մատնանշելով որ Ռուսաստանը իսկապէս ագրեսիվ ծրագիրներ չունի Հեռաւոր Արևելքում։

ՊԱՐԻԶ.—Ըստ երևոյթին մինիստր-նախագահ և արդարադատութեան մինիստր լինելու է Րիբօն, արտաքին գործերի՝ Բուրժուան, ներքին գործերի՝ Պէյտրալը, զինւորական՝ Նուլանը, ծովային՝ Դէլկասէն, ֆինանսների՝ Կլէմանտէլը, գաղութների՝ Շոտանը, երկրագործութեան՝ Դարիակը, հասարակական աշխատանքների՝ Ժան Դիւպիւին, առևտրի՝ Րէվիլը, ժողովրդական լուսաւորութեան՝ Դէսսուան, աշխատանքի՝ Մօնուրէն։

Նուլանը վերջնականապէս հրաժարվեց զինւորական մինիստրի պորտֆէլից։ Վերջում պարզվեց, որ կաբինէտի կազմը լինելու է հետևեալ փոփոխութիւններով. Դէլկասէ՝ զինւորական մինիստր, Շոտան՝ ծովային։

Րիբօն համաձայնեց կազմել կաբինէտը և ստացաւ Բուրժուայի, Դէլկասէի, Կլեմանտէլի և Ժան Դիւպիւի համաձայնութիւնը։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ.—Ֆօլկէտինգում ձախակողմեան արմատականների և սօցիալիստների 102 ձայնով ընդդէմ 6-ի (4 հոգի ձեռնպահ) ընդունվեց սահմանադրութիւնը փոփոխելու օրինագիծը։

Լանդստինգում սահմանադրութիւնը փոփոխելու օրինագծի քննութեան ժամանակ պահպանողական կուսակցութիւնների անդամները բացակայ էին։ Մինիստր-նախագահը յայտնեց, որ քանի պալատի անդամների կէսը ներկայ չէ, կառավարութեան պարտականութիւնն է միջնորդել թագաւորի առաջ, որպէսզի լանդստինգը արձակվի և գումարվի նորը, որպիսին գոյութիւն պահպանի համաձայն սահմանադրութեան որոշումների։ Ցերեկով մինիստր-նախագահը զեկուցեց թագաւորին, յետոյ կայացաւ մինիստրների խորհրդի նիստը։

ԼՕՆԴՕՆ.—«Դէյլի-Տելէգրաֆի» տեղեկութիւնների համաձայն, Մէկսիկայից անհետ կորել են եապօնական դեսպանը և եապօնական միսսիայի կցորդը, որոնք վերադառնալիս են եղել «Իձօմօ» նաւով։ Երկիւղ են կրում, որ երկուսն էլ գերի են ընկել յեղափոխականների ձեռքը Սավլում։

ԴՈՒԲԼԻՆ.—Տրինիտի կօլէջի ուսանողները քարուքանդ արին սուֆրաժիստուհիների միութեան բնակարանը։

Ուժեղ մի ոստիկանախումբ ներս մտնելով սուֆրաժիստուհիների գրաւած շինութիւնը՝ գրաւեց մեծ թւով վաւերագրեր ու խուզարկեց այնտեղ գտնվող կանանց, որոնց թոյլատրվեց հեռանալ։ Ոստիկանութիւնը շինութիւնը գրաւեց։

Բերմինգհէմի գեղարուեստական պատկերասրահում մի սուֆրաժիստուհի փչացրեց նկարիչ Ռօմնէյի պատկերը։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Թալէաթ-բէյը մեկնեց Զմիւռնիա՝ շրջագայելու և ազգաբնակութեանը հանգստացնելու համար։

Կայսերական տան չորս պրինցները մեկնեցին Բեռլին՝ զինւորական ճեմարան մտնելու համար։

ՎԻԵՆՆԱ.—Լրագիրները հաղորդում են, որ ներկայ տարում Կարպատների հիւսիսային լանջում կայանալու են Գալիցիայում գտնվող զօրքերի լեռնային մեծ վարժութիւնները։

ԼՎՕՎ.—«Курьеръ Львовскій» ի խմբագիր Դոմբսկին միտինգից վերադառնալիս՝ ենթարկվեց Ստապինսկիի կողմնակիցներից 24 հոգու յարձակման։ Դոմբսկին գանակոծվեց և ստացաւ լուրջ ջարդուածքներ։

ԿՎԵԲԵԿ.—Ծովային փոթորկի ժամանակ Նիւ-Բրունսվիկի մօտերը մայիսի 23-ին խորտակվեցին 40 ձկնորսական նաւակ։ Խեղդվեցին 20 հոգի։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Գիւղատնտեսական մեքենաների միջազգային ընկերութիւնը օրէնքի հիման վրա ենթարկվեց 25,000 դոլլար տուգանքի։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ.—Տամպիկօ են եկել մեքսիկական երկու ռազմանաւ։

ԲԵՐԼԻՆ.—Հրատարակվեց նոր օրէնք լրտեսութեան մասին։

ՅՈՒԶՈՒՄՆԵՐԸ ԻՏԱԼԻԱՅՈՒՄ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 մայիսի

ՀՌՈՄ.—Ընդհանուր գործադուլ յայտարարված է նաև Բոլոնիում, Ֆլորենցիայում, Վինէ-Բարում, Լիվորնօյում և Պերուզում։

Գործադուլը շարունակվում է։ Փողոցներում երթևեկութիւնը կատարվում է միայն աւտոմոբիլներով և մասնաւոր կառքերով։ Արգելված է կայացնել միտինգ «Պօպօլօ» հրապարակի վրա։ Այնտեղ դիմողներին ոստիկանութիւնը ցրեց։ Լուրջ միջադէպեր չը կան։

Գործադուլ յայտարարել են կրկին Ֆաէնցայում, Կօմօ-Սան-Պիէրդարէնում։ Գենուայում գործաթողները ուժով հարկադրել են փակել խանութները։ Նէապոլում գործադուլ չէ յայտարարված, սակայն բանւորական կազմակերպութիւնները վճռել են գումարվել խորհրդակցութեան։

Պատգամաւորների պալատ։ Սալանդրան, պատասխանելով տեղի ունեցող դէպքերի մասին ուղղված հարցին, յայտնում է, թէ, իմանալով որ աշխատանքի պալատները զանազան քաղաքներում մտադիր են ցոյցեր կազմակերպել մայիսի 25-ի ազգային տօնի օրը, հրամայեց ոստիկանապետներին թոյլ չը տալ ցոյցերը, մատնանշելով որ այդ միջոցի բովանդակ պատասխանատուութիւնը իր վրա է վերցնում (բուռն ծափահարութիւն. ուժեղ աղմուկ ձախակողմեանների աթոռներում)։ Դրան համապատասխան ամբողջ Թագաւորութեան մէջ ցոյցերն արգելվեցին, և ոչ մի տեղ, բացի Անկօնայից, արգելքը ոչ մի միջադէպ առաջ չը բերեց։ Մինիստրը յայտնում է Անկօնայում տեղի ունեցած դէպքերի մանրամասնութիւնները, ընդգծելով որ ցուցարարների վրա կրակող զինւորները և ոստիկանները կալանաւորվել են և յանձնվել են քննիչի ձեռքը, և աւելացնում է, որ կատարված քննութեան համաձայն զինւորները կրակել են առանց հրամանի՝ քարերի տարափի ենթարկվելուց յետոյ։ Ցետոյ խօսեցին սոցիալիստ, արմատական և հանրապետական հռետորները, որոնք նշաւակեցին Սալանդրային՝ մայիսի 25-ի ցոյցերն արգելելու համար և ցաւ յայտնեցին անկարգութիւնների զոհերի առթիւ։

ԱՆԿՕՆԱ.—Ֆաբրիանօ կայարանի մօտերը մի քանի անյայտ մարդ կտրեցին երկաթուղագծի ռէլսերը, ստիպելով մեքենավարին կանգնեցնել կայարանին մօտեցած գնացքը։

Ցերեկվայ գնացքներից մեկնեց միայն արագը։ Հռոմ-Անկօնա գծի վրա գնացքների երթևեկութիւնը կանգ է առել։

Անկարգութիւնները շարունակվում են։ Ցարձակումներ են լինում ոստիկանութեան վրա։ Երկու անգամ փորձ եղաւ կողոպտել հրացանների խանութը, յափշտակված են մի քանի ատրճանակ։

ՖԼՈՐԵՆՑԻԱ.—Անկօնայի դէպքերի դէմ բողոքելու համար կազմված միտինգից յետոյ «Ինդիպէնդէցա» հրապարակի վրա ամբոխը սկսեց փախչել Գուէլֆա փողոցի մօտով։ Տեղի ունեցաւ ընդհարում ոստիկանութեան հետ։ Ցուցարարները նետեցին քարեր, ոստիկանները կրակեցին մի քանի անգամ ատրճանակներից. վիրաւորվեցին ծանր մի ոստիկանական օֆիցեր և թեթև՝ մի քանի ոստիկան։ Ցուցարարներից սպանվեց մի երիտասարդ, թեթև վիրաւորվեցին երկու հոգի։ Եկած զօրքերը ցրեցին ցուցարարներին։

ԲԵՐԳԱՄՕ.—Փակել տալով բոլոր առևտրա-արդիւնաբերական հաստատութիւնները, ցուցարարները դիմեցին դէպի երկաթուղագծերը, ուր կանայք կանգնելով ռէլսերի վրա՝ ստիպեցին կանգնեցնել գնացքը. ցուցարարները ջարդեցին գնացքի պատուհանները։

ՊՐԱՏՕ.—Ցուցարարները շրջապատեցին կայարանը, բայց շուտով ցրվեցին ոստիկանութիւնից։ Գնացքների երթևեկութիւնը վերսկսվեց։

ՖԱԲՐԻՆՕ.—Բօլօնի գծի վրա գնացքների երթևեկութիւնը դադարեց։

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

(Պետերբուրգի Հեռ. Գործ.)

27 մայիսի

ԱԹԷՆՔ.—Աթէնքի գործակալութեանը տեղեկացնում են Ռոդոստոյից այն հալածանքների ու ճնշումների մասին, որոնց ենթարկվում է յոյն ազգաբնակութիւնը։ Մահմեդական իշխանութիւնները կողոպտում են յոյներին, ստիպում են նրանց հեռանալ իրանց տներից և բնակեցնում են այնտեղ մահմեդական փախստականներին։ Յոյները խմբերով թողնում են մայրենի տեղերը, գաղթելով դէպի Յունաստան։

Բոլգարները գրաւեցին յունական երեք եկեղեցի Ստէբիմախօսում և մինը՝ Շումլայում։ Յունաց հաւատարմատարը բողոքել է բոլգարական կառավարութեանը, պահանջելով վերադարձնել եկեղեցիները։

Պաշտօնական լրագիրները յայտնում են, որ հասել է րոպէն, երբ Թիւրքիան պէտք է վերջ դնէ յոյներին հալածելու քաղաքականութեանը կամ թէ Յունաստանը պէտք է խզէ իր դիւանագիտական յարաբերութիւնները Թիւրքիայի հետ։

Կ. ՊՕԼԻՍ.—Ստոյգ աղբիւրից Պ. Հ. Գ. Թղթակիցը տեղեկացաւ, որ երբ Թիւրքիան կտրուկ կերպով խոստացել է, թէ ամեն տեսակ նեղութիւններ ու ճնշումներ քրիստոնեաների դէմ կը դադարեն մի շաբաթվայ ընթացքում։

Յունաց դեսպան Պանասը այցելեց մեծ վէզիրին և խնդրեց պաշտօնանկ անել գաւառական այն պաշտօնեաներին, որոնք հրաժարվում են կատարել կառավարութեան կարգադրութիւնները և թոյլ են տալիս հալածանք քրիստոնեաների դէմ։ Մեծ վէզիրը խոստացաւ միջոցներ ձեռք առնել դրութիւնը բարելաւելու համար։

ՍՕՖԻԱ.—Ցերեկով բոլգար ազգաբնակութիւնը ձեռք ձգեց տեղիս յունական եկեղեցին՝ իբրև վրէժ բոլգարներին Յունաստանում հալածելու դէմ։

ԴՈՒՐԱՑՑՕ.—Երկրի հետ ամեն հաղորդակցութիւն խզված լինելու պատճառով, քաղաքում զգացվում է կենսական մթերքների պակասութիւն։

ԲՈՒԽԱՐԵՍՏ.—Հիմնադիր ժողովի համար ընտրվել են 145 լիբէրալ, 22 պահպանողական, 17 դեմօկրատ, 2 նացիօնալիստ, 5 անկախ։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍԽԱԼ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

«Մշակի» № 112-ում զետեղված էր մի յօդուած «Թիֆլիսի քաղաքային դումայի գործերից» վերնագրով և Ս—ա ստորագրութեամբ։

Որովհետև յօդուածը երևացել է այն թերթում, որի մօտ տասը տարվայ մերձաւոր աշխատակիցն եմ ես, և շօշափում է հէնց այն խնդիրները, որոնց ես ծանօթ եմ մօտիկից, և ոմանք կարծել են նոյն իսկ, թէ յօդուածի հեղինակը ես եմ, ուստի իրաւունք եմ համարում ծանրանալ նրա վրա և ցոյց տալ նրա անհիմնաւորութիւնը։

Ես բնաւ չեմ կասկածում, որ յօդուածագիրը սրտացաւ մէկն է թէ դէպի Թիֆլիսի քաղ. ինքնավարութեան շահերը, թէ դէպի նրա ծառայողները։

Ապացոյց, որ խօսում է վարչութեան ծառայողների շտատների վերակազմութեան անհրաժեշտութեան, քաղաքային ապաւէնների շուտափոյթ գանձման, «ստամոքսի անողոք պահանջից» տանջվող ծառայողների վիճակը բարելաւելու, նրանց բարոյական մակարդակը բարձրացնելու և «սովորական մարդ դարձնելու» մասին տրված ցուցմունքները։

Սակայն նա, որ հանդէս է գալիս հրապարակօրէն անդամահատի դանակով ու՝ մատնանշելով վէրքերը՝ յաւակնում է բժշկի

դեր ստանձնել, այդպիսին անպայման կանգ կառնի իրական տուեալների վրա։

Ս—ան, ընդհակառակը, մի քանի տուեալներ հիմք ընդունելով իր ամբողջ յօդուածը ընդհանրացնում է և ձևակերպում ենթադրութիւնների վրա։

Հէնց այդ պատճառով էլ իր յօդուածում, երբ նա անցնում է իրական ցաւերին, քննութեան է առնում քաղ. ծառայողների մի խումբ՝ առևտրա-տնտեսական մասը, որին հեղինակը, ըստ երևոյթին, լաւ ծանօթ պիտի լինի, անում է ակնարկներ ու դատողութիւններ, իսկ փաստեր՝ ոչ մի հատ։

Եւ որ ցաւալին է, այդ ակնարկները ուղղված են ամբողջ կազմին, քանի որ ախտը առնված է իբրև ընդհանուր երևոյթ։

Ես, գոնէ, այդ տեսակ հրապարակական բնորոշումը համարում եմ անյարմար և վտանգաւոր իր հետևանքներով։

Ծանր մեղադրանքներ շպրտել մի ամբողջ կազմի հասցէին, որը իր ամենօրեայ գործունէութեամբ առնչութիւն ունի կուլտուրայէս տհաս ու եզակի բացառութիւններից կասկածոտ և թերահաւատ դարձած տնատէրերի ու առևտրականների հետ, դա կը նշանակի սաստկացնել անվստահութիւնը դէպի քաղաքային ինքնավարութիւնը, դա չի նշանակի բարձրացնել ծառայողների վարկը հասարակութեան աչքում։

Չեմ կարծում թէ ժխտի յօդուածագիրը, որ յիշեալ մասի ծառայողների թւում այսօր քիչ չեն ազնիւ ու մաքուր ծառայողներ, որ նրանց շարքերում ծառայում են գոնէ այնպիսի ինտելիգենտ աշխատաւորներ, որոնք առանց սակարկելու իրանց խղճի հետ՝ պաշտպանում են քաղ. ինքնավարութեան շահերը օրինական հողի վրա ոչ միայն նիւթապէս, այլ և բարոյապէս, և ջանք են թափում ոչ միայն իրանց ծառայակիցների սխալները ուղղելու, այլ և բարձրացնելու հասարակութեան մէջ ինքնավարութեան նշանակութիւնն ու վարկը։

Այո, «ստամոքսի անողոք պահանջը» սաստիկ ուժեղ է։ Բայց ո՞րտեղ չէ ուժեղ։

Մի՞թէ ամեն տեղ էլ տիրում են կեղծումներ, պօդլօգներ, կաշառքներ, գողութիւններ... Մի՞թէ ամենքն էլ այդպիսի միջոցներով են մաքառում «ստամոքսի անողոք պահանջների» դէմ։

Բարեբաղդաբար այդպիսի համաճարակից զերծ ենք դեռ։

Զերծ է նոյնպէս Թիֆլիսի քաղ. առևտրա-տնտեսական կազմը։

Բացառութիւններ, ի հարկէ, կան ու կը լինեն։ Եւ դա ամենևին կապ էլ չունի նիւթականի հետ։

Յօդուածագրին, որին այնքան լաւածանօթ է յիշեալ ծառայողների գործունէութեանն ու վիճակին, երևի յայտնի կը լինի, որ նրանց թւում կան նոյնիսկ մի քանի հոգի, որոնք մաքառում են «ստամոքսի անողոք պահանջների» դէմ ոչ թէ դատապարտելի միջոցներով, այլ ծառայութեան ժամերից դուրս կողմնակի աշխատանքներ կատարելով։

Ի՞նչ է ցոյց տալիս այդ։

Այն՝ որ նիւթականի հետ միասին ծառայողը պէտք է ունենայ նաև մտաւոր ու բարոյական տուեալներ...

Այդպիսի մտաւոր ու բարոյական տուեալներով, քաղ. ինքնավարութեան նշանակութիւնն ու վարկը բարձրացնելու գաղափարով տոգորված ինտելիգենտ գործող ծառայողներ կան նրանց շարքերում։ Եւ այդպիսի ծառայողները՝ բաւական չէ որ չեն գնահատված քաղ. վարիչների կողմից, գտնվում են դեռ մօտ մարդիկ էլ, որոնք հրապարակօրէն նրանց ևս խառնում են ցեխոտվածների հետ, մոռանալով որ՝ նկատի առնելով բացառութիւնները՝ խօսել ընդհանուր առմամբ, նշանակում է առևտրա-տնտեսական ամբողջ կորպորացիայի դէմ զինել թէ վարչութիւնը, թէ դումայի իրաւասուներին և թէ առանց այն էլ կասկածոտութեամբ տրամադրված շահագրգռված հասարակութիւնը։

Այդ բոլորից յետոյ ի՞նչ գրօշի արժէք ունի խօսել ծառայողների դրութիւնը բարելաւելու մասին, երբ անկասկած նա դատապարտված է արհամարհանքի ու մերժման։

Ա՞յդ է յօդուածագրի նպատակը։

Ամենևին, ո՛չ։

Որովհետև յօդուածագիրը խօսում է յատկապէս զեղծարարների մասին ու ծառայողներից մի քանիսին ի նկատի ունենալով, այլ ոչ ամբողջ կազմը։

Բայց այդպէս էլ պէտք էր ձևակերպել։

Յօդուածի մէջ կայ մի աղաղակող անարդարութիւն։

Ըստ յօդուածագրի, քաղ. ապարիկների հսկայական գումարի պատճառներից մէկն էլ առևտրա-տնտեսական մասի ծառայողներն են, որոնք զանազան կոմբինացիաներ են անում տնատէրերի ու առևտրականների հետ և, կաշառքներ ստանալով, հրաժարվում գանձելուց...

Այս տեսակ մեղադրանք ուղղել ծառայողներին և չը բերել մի հատ օրինա՞կ։

Տնատէրերը բողոքում են, թէ «ապարիկների համար մենք տոկոս ենք վճարում, ինչո՞ւ էք խեղդում մեզ»։ Գանգատվում են վարչութեանը։ Իսկ վերջինս էլ սաիպում է ծառայողներին գանձել։

Յօդուածագրի մեղադրանքը առանց փաստերի չափազանց անզգոյշ է և դնում է անյարմար դրութեան մէջ նոյն ծառայողներին, որոնց վիճակի բարելաւման ջատագով է ինքը։

Լ. Դանիէլեան

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Թիֆլիսում

Սուրբ Մինաս եկեղեցում պատուիրակներ ընտրվել են բժ. Իգիթեան Յով. և Գր. Սարեան, իսկ կանդիդատներ՝ Աղ. Ելիզբարեան, Գէորգ Աֆրիկեան։

Նաւթլուղի եկեղեցում պատուիրակներ ընտրվել են Յովհ. Գալստեան, Դարչօ Դաւթեան և կանդիդատներ Սարգիս Կիրակոսեան, Թադէոս Մանթաշեան։

—

Մեզ հաղորդում են, որ Մողնու եկեղեցու ծխականների մի խումբ և Մէյդանի ս. Գէորգ եկեղեցու ծխականների մի խումբ բողոք են ներկայացրել առաջնորդին մայիսի 25-ին կայացած ընտրութիւնների դէմ։

—

Դուառնեթում

Ախալցխայի գործակալութիւնից ընտրվել է պատուիրակ Յովհաննէս Մուրթաֆեան և կանդիդատ՝ Յովհաննէս Զաթալբաշեան։

—

Քութայիս, 27 մայիսի

Ինչպէս լսեցինք, երէկ՝ ամսիս 26-ին տեղի է ունեցել պատուիրակային ժողով Ներսիսեան դպրոցի համար։

Ժողովին ներկայ են եղել երեք հոգի, որոնք Քութայիսի գործակալութեան կողմից պատգամաւոր են ընտրել Նիկողայոս Կաճկաճեանին և անձնափոխանորդ Արտաշէս քահ. Քափամաճեանին։ Մխական

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

Լուրեր Սղնախի օրջանից

Սղնախ, 24 մայիսի

Մի խումբ վրացիներ Սագարէջօ գիւղի մօտ վերցրել են 10 դեսեատին արքունական հող և մտադիր են այդտեղ շինել օրինակելի այգի, տնկելով ամերիկական վազեր և պտղատու ծառեր։ Այգին կը լինի օրինակելի՝ գիւղացիների համար։

Սղնախի բանկին կրէդիտ բաց թողին պետական և Թիֆլիսի առևտրական բանկերը։

Սվէնձնօ գիւղում մի ռուս գիւղացու տան մէջ հրդեհ ծագեց, որի ժամանակ այրվել է մի արկղ, որի մէջ եղել է խնայած 900 ր. փողը։ Սղնախում հիմնվում է երկրորդ բանկ։ Առաջին բանկը վրացիների ձեռքումն է, երկրորդը՝ հայերի։ Այժմ Սղնախում կայ նոյնպէս երկու կլուբ՝ մինը վրացական, միւսը հայկական։

Վրաց մէջ Գրագիտ. Տարածող Ընկ. Սղնախի ճիւղը անցեալ տարի բացեց գրավաճառանոց, որը մի տարվայ ընթացքում մուտք ունեցել է 6094 ր. 56 կ., որից գրքերի և դասական պիտոյքների վաճառումից միայն՝ 3464 ր. 5 կ., ելքը նոյնքան։ Հաղորդելով այս, մենք աւելացնում ենք. եթէ մի փոքր քաղաքում գրավաճառանոցը ծախսում է մօտ 3500 ր. գրքեր և դասական պիտոյքներ, ապա որքան անգամ շատ կը ծախվի Կովկասի Հայոց Բարեգործ. Ընկ. բացվելիք գրավաճառանոցում։

Նոյն Ընկ. անցեալ տարի մուտք ունեցել է 918 ր. 84 կ., ծախսը՝ նոյնքան։ Ընկ. ունի մօտ 50 անդամ։ N. N.

—

Կիսատ լրացեից

Վաղարշապատ, 22 մայիսի

«Մշակի» ընթերցողներին յայտնի է, թէ ապրիլի 17-ին տեղացող ձիւնը և ցուրտը ինչպէս ոչնչացրին բոլոր այգիները և ժողովրդին ձգեցին աղքատութեան և յուսահատութեան մէջ։

Երէկ երեկոյեան սարսափելի փոթորիկը—տեղիս ծերերը այսպիսի փոթորիկ չեն յիշում—եկաւ լրացնելու կիսատ մնացածը և յուսահատութեան մէջ ընկած այգետէրերի վէրքի վրա մի նոր ցաւ ևս աւելացնելու։ Փոթորիկը կոտորեց և արմատախիլ արեց Ներսիսեան անտառի, լճի և Վաղարշապատի պարտէզների ու այգիների պտղատու և անպտուղ ծառերից. իսկ մնացածների վրայի պտուղներից շատերը՝ ծիրան, դեղձ, սալոր, նուշ, եղած վազերը (նոր բողբոջ) և այլն գետին թափեց։ Այսպիսով գիւղացու ցաւերը նորոգվեցին և վնասը կրկնապատկվեց։

Շատ որբեր, այրիներ և աղքատներ մնացել են իրանց դարդը ողբալով. օգնութիւն է հարկաւոր։

Այս տարի ցորենը և բամբակը լաւ հունձ են խոստանում շնորհիւ տեղացող անձրևների։

Այսօր լուսարարապետ Ղևոնդ եպիսկոպոսը Գայիանէի վանքում քահանայական ձեռնադրութիւն կատարեց։

Վ. ք. Աղազադեան

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

Պետերբուրգ, 27 մայիսի

Ցերեկվայ նիստում, որը տեղի է ունենում Րօձեանկօյի նախագահութեամբ, ընդունվում է առևտրի մինիստրութեան նախահաշիւը։ Երեկոյեան նիստում նախագահում է Րօձեանկօն։ Շարունակվում է քննվել Պետական Դումայի և Խորհրդի անդամների ընտրութեան վերաբերեալ անպատասխանատւութիւն հաստատելու օրինագիծը։

Շէյկօվ ենթադրում է, որ բարձր օրէնսդրական հիմնարկութիւնների խօսքի և գործողութեան ազատութիւնը նրանց լիազօրութիւնների համապատասխան չէ ենթարկվում որևէ կասկածի. հարցը միայն նրանումն է, թէ արդեօք այդ ազատութիւնը լինելո՞ւ է անսահման և բացարձակ։ Բացարձակ ազատութիւնը հնարել է ոչ թէ Դուման, այլ նա ստեղծվել է առաւել վաղ, բացարձակ բիւրոկրատիզմի շրջանում, և իրանից ներկայացնում է ոչ այլ ինչ, եթէ ոչ նոյն բիւրոկրատիայի քմահաճոյքը, որի դէմ կռւում է Դուման։ Խօսքի բացարձակ ազատութիւնը կը հանդիսանայ միանգամայն անհանդուրժելի կամայականութիւն։ Նախ քան խօսքի ազատութեան և բանաւոր ոճրագործութիւնների ազատութեան մասին խօսելը, որ միայն սաստկացնում է Դումային, պէտք է մտածել այն մասին, որ Պետական Խորհրդի և Դումայի գործերում տեղի չը պէտք է ունենան հակապետական այն տարրերը, որոնք ճնշում են իսկական ազատութիւնը, որ շնորհված է միացած պատգամաւորներին։ Այդ հակապետական տարրերի ներկայութիւնը այդ դահլիճում, ուր իսկապէս հոգ են տանում Ռուսաստանի բարօրութեան մասին, հանդիսանում է կատարեալ լրտեսութիւն օտար բանակում։

Նախագահը Շէյկօվին կարգի է հրաւիրում։ Շէյկօվը հեռանում է ամբիոնից։

Իշխ. Գոլովանի աւելորդ է համարում ապացուցել պատգամաւորական խօսքի կատարեալ ազատութեան անհրաժեշտութիւնը, բայց, ի նկատի ունենալով որ կառավարութիւնը Պետական Խորհրդի առաջին դեպարտամենտի (?) գործակցութեամբ պատգամաւորական խօսքի ազատութիւնը դարձրել է ֆիկցիա և կամենում է այդ ազատութիւնը ոչնչացնել Դումայում, հարկ է համարում ասել իր խօսքը։ «Ումո՞վ նա (..?), նրանցո՞վ արդեօք, որոնք կամենում են Ռուսաստանը ետ դարձնել դէպի իր արտաւոր անցեալը (աղմուկ, աջից ձայներ. Նախագահը Գոլովանիին կարգի է հրաւիրում. իշխան Գոլովանին շարունակում է), կամ նրանցո՞վ, որոնք կամենում են Ռուսաստանը առաջ տանել դէպի լոյսը, ազատութիւնը և բաղդաւորութիւնը»։

Չխէիձէ ասում է, որ Դուման առանց պատգամաւորական կատարեալ ազատ խօսքի ներկայացնում է իրանից մի ֆիկցիա։ Ամեն տեսակ ազատութիւն անիմաստ է առանց պատգամաւորական խօսքի ազատութեան։ Խօսքի ազատութեանը առաջին հարուածը տուին հոկտեմբերեանները, իսկ այժմ էլ կառավարութիւնն է ճնշում պատգամաւորական ազատ խօսքը, իսկ դումայական պրեզիդիումը արդէն ոչնչացրել է նրան։ Դումայի մեծամասնութիւնը ծածկվում է թզենու տերևով, կամենում է մի գեղեցիկ ժեստ անել երկրի առաջ, որ ոչ մի բանի պարտաւորիչ չէ։

Պետրօվսկի յայտնում է, որ սօց.-դեմոկրատները պէտք է կռւեն խօսքի ազատութեան համար և համոզված են, որ այդ կռւում պաշտպանութիւն կը գտնեն ողջ երկրում։

Փիրսով 2-րդ ասում է, որ առանց խօսքի ազատութեան գիւղացի պատգամաւորները, տեղական իշխանութեան մոծակների երկիւղից, չեն կարող իրանց ուղարկողների ցանկութիւնները արտայայտել։

Եֆրեմօվ յայտնում է, որ առաջադիմականները պէտք է ձայն տան յօգուտ անցնելուն և հակառակ ամեն տեսակ ուղղումների։ Պատգամաւորական ազատ խօսքի բացակայութիւնը ձգում է դէպի Դումայի պատգամաւորը եղած վստահութիւնը, սասանեցնում է նրա արժանիքը։

Միլիւկօվ ասում է, որ ներկայ ժամանակում պէտք է կատարել միանգամայն պարզ օրէնսդրական մի ակտ, այդ պատճառով կադէտները դէմ են ամեն տեսակ ուղղումի և պետական գործերին անցնելու բանաձևի։

Լվօվը ասում է, որ զեմստվային-հոկտեմբերեանները ձայն են տալու մասնաժողովի նախագծի օգտին թէ ըստ ձևական նկատումների և թէ ըստ էութեան, որովհետև առանց պատգամաւորական խօսքի ազատութեան Դումայի գոյութիւնը անհասկանալի է։ Կառավարութիւնը կը զրկվի հեղինակութիւնից, չէ կարելի պաշտպանել խաղաղութիւնն ու հանգստութիւնը երկրում։

Որոշվում է անցնել յօդուածային ընթերցման։

Զամըսլօվսկին մի շարք ուղղումներ է առաջարկում, որոնք, սակայն, մերժվում են 163 ձայնով 97-ի դէմ։

Օրինագիծը ընդունվում է մասնաժողովի խմբագրութեամբ 166 ձայնով ընդդէմ 69-ի։ (Պ. Գ.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԹԻՖԼԻՍ

◆ Կիրակի, մայիսի 25-ին, Նորին Կայսերական Մեծութիւն Թագուհի Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆէոդորովնայի ծննդեան օրը, Ալեքսանդրօ-Նևսկի զինւորական տաճարում պատարագից յետոյ կատարվեց գոհաբանական մաղթանք, որին ներկայ էին փոխարքայի օգնականները, նահանգապետը և զինւորական ու քաղաքացիական հաստատութիւնների ներկայացուցիչներ։ Մաղթանքներ կատարվեցին նաև հայոց Վանքի մայր-եկեղեցում և ուրիշ դաւանութեանց եկեղեցիներում ու աղօթատներում։

◆ Կովկասի փոխարքան սպասվում է Թիֆլիսում յունիսի 1-ին։

◆ Այսօր նշանակված է քաղաքային դումայի նիստը, որտեղ, ի միջի այլ գործերի, քննվելու է քաղ. վարչութեան անդամ Մ. Զաքարի զեկուցումը մսի սակագինը վերացնելու և որոշ ու կանոնաւոր գին նշանակելու՝ այդ խիստ կարևոր կենսական մթերքի վրա։

◆ Երէկ, էկզարխի մահվան 9-րդ օրվայ առիթով, Սիոնի տաճարում կայացաւ հոգեհանգիստ, որին ներկայ էին փոխարքայի օգնականներ Միլլայեվսկի և Պետերսոն և զինւորական ու քաղաքացիական հիմնարկութիւնների ներկայացուցիչներ, հոգևորականներ և մեծ հասարակութիւն։

◆ Հայոց Դրամատիկական Ընկերութեան անդամների ընդհանուր ժողովի շարունակութիւնը, ինչպէս յայտնում են մեզ, նշանակված է կիրակի, յունիսի 1-ին, երեկ. ժամը 8-ին, յանուն Մանթաշեանի Առևտրական դպրոցի դահլիճում, ի նկատի ունենալով որ Բարեգ. Ընկ. դահլիճը այդ երեկոյ բռնված է։

◆ Խարկովսկի հասարակական ակումբը տեղափոխվեց ամառային շէնքը (Միքայէլեան պրօսպէկտ), որը գտնվում է «Ապոլլօ» թատրոնի մօտ։

◆ Ամսիս 27-ին, փոխարքայի ծննդեան օրը, պալատի եկեղեցում կատարվեց գոհաբանական մաղթանք։ Ներկայ էին փոխարքայի օգնականներ՝ Ա. Զ. Միլլայեվսկի և Ն. Ա. Պետերսօն, նահանգապետ Ա. Գ. Չերնեաւսկի, գեներալիտէտը, բարձր շրջանի կանայք և ուրիշները։

◆ Նահանգապետը հաստատել է քաղաքի 1914 թւի ելևմտից նախահաշիւը։ Նախահաշւի մէջ, ի միջի այլոց, մտնում է 35,000 րուբլի՝ ծառայողների ռոճիկները աւելացնելու և նրանց որոշ նպաստներ տալու համար։

◆ Հանգուցեալ էկզարխի որդին՝ Լ. Ա. Մօլչանօվ՝ Բալաշարի կայարանից Պիմէն եպիսկոպոսի անունով ուղարկել է հետևեալ հեռագիրը. «Ջերմագին շնորհակալ եմ ձեր սրբազնութիւնից, խնդրում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնը յայտնել հոգևորականութեան, հոգևոր և դպրոցական հիմնարկութիւններին՝ իմ վշտին սրտակից զգացմունքներով մասնակցելու համար»։

◆ Առաջիկայ յունիսին մարդատար գնացքների ժամանակաւոր երթևեկութիւն է սկսվելու Նաւթլուղ կայարանից մինչև Բուրդաշենի։ Իսկ նոյեմբերից գնացքը գործելու է մինչև Թէլաւ։

◆ Յունիսի սկզբներին Թիֆլիսի, Երևանի, Բագուի և Մոսկվայի միջև երթևեկելու են սառցավագոններ շուտ փչացող ապրանքներ տեղափոխելու համար։

◆ Այս տարի Յովհաննեան-Մարիամեան օրիորդաց դպրոցի 8-րդ դասարանը վերջնականապէս աւարտել են հետևեալ անձինք՝ 1) Ահարոնեան Արփիկ (իգդիրցի), 2) Աղաջեան Անահիտ (ցղնայեցի), 3) Աւագեան Գայիանէ (ախալցխացի), 4) Աւագեան Նունէ (ցղնայեցի), 5) Աւագեան Շուշիկ (ցղնայեցի), 6) Աճեան Արաքսիա (ալէքսանդրօպոլցի), 7) Գէորգեան Աննա (շուշեցի), 8) Գոզալեան Մարիամ (Թիֆլիսեցի), 9) Գաբրիէլեան Անահիտ (Թիֆլիսեցի), 10) Եաբալեան Վարսենիկ (Թիֆլիսեցի), 11) Զբուանդեան Վանանոյշ (վանեցի), 12) Թարխանագեան Մարիամ (Թիֆլիսեցի), 13) Իշխանեան Մարիամ (Թիֆլիսեցի), 14) Ղուլիջանեան Վարսենիկ (Թիֆլիսեցի), 15) Միրզոյեան Նունէ (Թիֆլիսեցի), 16) Մկրտչեան Շուշանիկ (կարնեցի), 17) Մնացականեան Իւղաբեր (ախալցխացի), 18) Մեհրաբեան Վարսենիկ (Թիֆլիսեցի), 19) Մակարեան Թամար (Թիֆլիսեցի), 20) Յակոբջանեան Սօֆիկ (կարսեցի), 21) Յարութիւնեան Աստղիկ (ղազախեցի), 22) Նալբանդեան Սիլվիա (Թիֆլիսեցի), 23) Նալբանդեան Վարսենիկ (Թիֆլիսեցի), 24) Նալբանդեան Փեփրոնէ (ախալքալաքեցի), 25) Նաւտիկեան Մարիամ (Թիֆլիսեցի), 26) Չիլ-Յակոբեան Նունէ (ախալցխացի), 27) Սիրունեան Աստղիկ (Թիֆլիսեցի), 28) Օղարաշեան Մարթա (ախալքալաքեցի)։

◆ Ստացանք Աշոտ Յովհաննիսեանի դիսերտացիայի համար Միւնխէնի արքայական համալսարանին ներկայացրած շարադրութիւնը, գերմաներէն՝ «Israel Ory und die Armenische Befreiungsidee» (Իսրայէլ Օրին և հայկական ազատութեան գաղափարը) վերնագրով։ Սա մի ստուար աշխատութիւն է, բաղկացած 168 մեծ էջերից։

◆ Ստացանք և մի այլ դիսսերտացիական աշխատութիւն Վահան Տէր-Գէորգեանի (Բռնակոթ գիւղացի), ներկայացրած Լայպցիգի համալսարանի փիլիսոփայական ֆակուլտէտին, դօկտորական աստիճան ստանալու համար։ Աշխատութեան վերնագիրն է «Friedrich Nietzsches Stellung zur Religion» (Ֆրիդրիխ Նիցշէի դիրքը կրօնի վերաբերմամբ)։

◆ Տեղիս պօստային կենտրոնական գրասենեակում, անցեալ տարիների նման, պօստային օպերացիաները, առաջիկայ յունիսի 1-ից մինչև սեպտեմբերի 1-ը, ցերեկները կատարվելու են առաւօտեան ժամը 8-ից մինչև 1-ը։

◆ Ժուժկալութեան Ընկ. կօմիտէտը իր հաւանութիւնն է տուել Անդրկովկասեան ժողովրդական լսարանի շէնքի յատակագծին։ Այդ շէնքը շինվելու է քաղաքի յատկացրած հողամասի վրա։ Յատակագիծը կազմել է ինժ. Օվէրօվ։ Լսարանի դահլիճը իր մէջ տեղաւորելու է մօտ 400 հոգու։ Շէնքի վրա, ինչպէս առայժմ հաշւում են, կը ծախսվի 22,000 րուբլի։ Ընկ. կօմիտէտը այդ նպատակի համար իր տրամադրութեան տակ ունի 23,000 ր. աւելի։ Այս օրերս յատակագիծը կը ներկայացվի ի հաստատութիւն։

◆ «Русск. Слово» թերթը հաղորդում է մի այսպիսի լուր, թէ Թիֆլիսի պօլիտեխնիկումը կառուցող յանձնաժողովը դիմել է Խարկովի քաղաքային էլեքտրական կայարանի աշխատանքներին հսկող պրօֆեսոր Ն. Ա. Արտեմևին, առաջարկելով նրան՝ ընդունել պօլիտեխնիկումի դիրեկտորի պաշտօնը և ղեկավարել շինութեան աշխատանքները ու կահաւորումը։ Ն. Ա. Արտեմևը համաձայնութիւն է յայտնել։

◆ Քաղաքային վարչութիւնը անցած շաբաթ խիստ զբաղված էր քաղ. վարչութեան անդամ Գ. Դ. Ժուրուլի և մի քանի ուրիշ անդամների միջև ծագած միջադէպը հարթելու գործով և չը կարողացաւ ժամանակին հոգեհանգիստ կատարել հանգուցեալ էկզարխի դագաղի վրա։ Իր անուշադիր վերաբերմունքը քաղ. վարչութիւնը աշխատեց ուղղել հանգուցեալի մարմինը տեղափոխելու օրը դագաղի վրա խաչ և թարմ ծաղիկներ դնելով, իսկ հոգեհանգիստը հանգուցեալի մասին կը կատարվի այսօր, երեկոյեան ժամը 7-ին, դումայի դահլիճում։

◆ Վրիպակ. — «Մշակի» երէկվայ № 114-ում լոյս տեսած «Սուրխաթեանի դասախօսութիւնը» յօդուածի մէջ սպրդել է այսպիսի մի սխալ. գրված է՝ «XIX դարի բուկլերում ազնուականութեան անկման փայլուն երգիչներից են Շաթօբրիանն և Լէնպարցին»։ Պէտք է լինի՝ Լէօպարդին։

—

ԿՈՎԿԱՍ

◆ Ցաղվերից (Մեծ Իշխանի կալուածք) գրում են մեզ. «Ուսուցիչ Զ. Գ. Արչեմանիձէ, Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի թոյլտւութեամբ, առաջիկայ յունիսի 1-ից Ցաղվերի գիւղում բացում է ամառային մի դպրոց, գերմանական դպրոցների օրինակով, պանսիոնով և մանկական պարտէզով, 6—12 տարեկան թուլակազմ երեխաների համար։ Դպրոցը գտնվում է մայրի ծառեր ունեցող անտառում։ Դպրոցի նպատակն է ուղղել երեխաների առողջութիւնը, պատրաստել նրանց այն առարկաներից, որոնց մէջ թոյլ են եղել դպրոցում, և երեխաներին մօտ յարաբերութեան մէջ դնել բնութեան հետ։ Ընդունվող երեխաները ամսական պէտք է վճարեն ընդամենը (ամեն բանի համար) 50 րուբլի»։

◆ Ներքին գործերի մինիստրութիւնը աւարտում է Եւլախ-Շուշի գծով պօստը փոխադրելու օրինագծի մշակութիւնը։

—

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

◆ «Веч. Вр.»-ի ասելով, ներկայումս միջվարչական մասնաժողովի ձեռքով աւարտվում է բանւորական գործադուլների դէմ կռւելու միջոցների մասին տեղի ունեցող խորհրդակցութիւնը։ Պարզվել է, որ առևտրի ու արդիւնաբերական մինիստրութեան և ներքին գործերի մինիստրութեան միջև տիրում է տարաձայնութիւն գործադուլների դէմ միջոցներ ձեռք առնելու նկատմամբ։ Առևտրի մինիստրը կողմնակից է պայքարել գործադուլների դէմ տնտեսական ճանապարհով, որի համար առաջ է մղում ծառայողներին ու բանւորներին առևտրա-արդիւնաբերական հաստատութիւններում ընդունելու կանոնների վերաքննութեան խնդիրը, մինչդեռ ներքին գործերի մինիստրը հարցին նայում է զուտ քաղաքական տեսակէտից և առաջարկում է պատժիչ միջոցներ։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Թիֆլիսի քաղաքացի Գասպար Սուլխանեան յայտնեց ոստիկանութեան, որ անյայտ չարագործների ձեռքով իր տնից գողացվել են 218 րուբլու արժողութեամբ զանազան իրեր։ Կասկածով ձերբակալվեցին Թիֆլիսի քաղաքացիներ Ալէքսանդր Ցուբինօվ և Գէօրգի Կախիանի, որոնք չեն խոստովանում իրանց յանցանքը։

◆ Մայիսի 27-ին՝ Ելիզաւետինսկայա փող. № 74 տան դռնապանը նոյն փողոցի № 53 տան շէմքում գտաւ մի նորածին մանուկ և ներկայացրեց ոստիկանութեան։ Երեխան տարվեց Օլգինսկի մանկական ապաստարանը։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

—o—

ՌՈՒԷՆ.—«Կին», «Շրջմոլիկներ» և «Նախկին ուսանողը», պատմուածքներ, 1913 թ., Թիֆլիս հրատ. «Նոր-Հոսանքի» և «Պատանիի»։

Ընդամենը մի երկու տարի է, որ գրական ասպարէզ է մտել Ռուէնը և արդէն ուշադրութեան արժանի մի քանի գործեր է արտադրել։ Մեր երիտասարդ գրողների մէջ Ռուէնը ապագայ խոստացող դէմք է և, որպէս արձակագիր, հաւանական է, որ ունենայ իր որոշ տեղը։

Ռուէնը մինչև այժմ գրել է մի շարք պատմուածքներ, որոնց մէջ ցոյց է տուել դիտողի և նկարագրողի շնորհք։ Ճիշդ է, խոր չեն տանւում այդ դիտողութիւնները, կարծես նա աւելի երևոյթների և իրականութեան մակերեսով է առ այժմ քայլում, նկարագրութիւնները այս կամ այն երևոյթը կամ տիպը իր գլխաւոր էութեամբ ընդգրկող թափ չունեն, բայց այդ ամենը անխուսափելի են նոր ասպարէզ

մտնող ամէն մի երիտասարդ գրողի համար «Կին» պատմուածքը Ռէնի աջողված գործերից մէկն է. գծված անձերը կենդանի ծերից մէկն է. գծված անձերը կենդանի շտրիխներից զուրկ չեն։ Ռէնն ունի իր միջավայրը, կեանքի մի խորշը, ունի պատմելու ընդունակութիւն, սահուն և պարզ լեզու, արհեստականութիւնից և աւելորդ բարդացումներից հեռու արտայայտութիւններ։ Անցքի պատմողը, որ կնոջ շուրջն է պտտվում, առաջին դէմքն է։ «Կնոջ մասին շատ քիչ բան կարող եմ գրել, որովհետև դեռ ամուսնացած չեմ»,—սկսում է այդ առաջին դէմքը։ Եւ սակայն կնոջ մասին աւելի շատ «բան է» ասում, քան դա հարկաւոր էր տիկին Զօրեանի պէս մի կնոջ ուրուագիծը տալու համար։ Պատմողը մեր կեանքի սովորական դէմքերից է, սովորական «հերոսներից». կնոջ նկատմամբ ունեցած նրա վերաբերմունքը և հայեացքները զուտ մեշչանական, քաղքենական են։ Մի խօսքով, այդ դէմքը ժամանակակից քաղքենու պատճէններից մէկն է։ Ճիշդ է, Ռէնը չէ տալիս այստեղ քաղքենու լրիւ տիպը, բայց այն, ինչ որ տուել է, օժտված է մեր շուրջը վխտացող տիպերի կենդանի գծերով։

Ռէնի քաղքենին ասում է. «Կինը այն ժամանակ միայն գեղեցիկ և գրաւիչ է երեւում իր սիրած տղամարդուն, երբ դեռ անձնատուր չէ եղել նրան»։ Դուրս է գալիս, որ բոլոր ամուսնացած կանայք իրանց ամուսինների աչքում տգեղ են և անհրապոյր, որովհետև շարունակ անձնատուր են լինում նրանց։ Հետաքրքրական է, պ. քաղքենին ընդունա՞կ էր կնոջ մէջ գեղեցկութիւն տեսնելու, թէ գեղեցիկն ու կիրքը համանիշ էին նրա համար։ Այնպէս գեղեցիկ տիկին Զօրեանը քաղքենու աչքում տգեղ չէր դառնայ՝ նրա «կանացի թոյլ դիմադրութիւնը» կոտրելուց և «մեղսակից սենեակում» նրա հետ նիրհելուց անմիջապէս յետոյ։ Ապա՝ նրա անկեղծութիւնը պատմութեան ընթացքում տեղ-տեղ խիստ կասկածելի պիտի համարել։ Պարոն Զօրեանի կնոջը հետապնդող քաղքենին այնքան իբր թէ խղճի սուր խայթ է զգում, որ «նոյնիսկ գնալ նրա (պարոնի) մօտ և ներողութիւն խնդրել նրանից՝ գործած յանցանքիս համար, ուխտել նրա առաջ և խօսք տալ, որ այլ ևս այդպիսի անվայել մտածմունքներ երևակայութեանս մէջ տեղ չեն գտնի», —ասում է նա։ Որ նա իր արած քայլը կարող էր անվայել համարել, դրան մենք հաւատում ենք. բայց որ նա երբևիցէ կարող էր մտածել պ. Զօրեանի մօտ գնալ իր յանցանքը խոստովանելու, դրան չենք հաւատում։

Կնոջ նկատմամբ ունեցած իր կարծիքը աւելի ևս ամրապնդած է համարում տիկին Զօրեանից հեռացած պ. քաղքենին, երբ ընկերոջ մի նամակն է ստանում (Զօրեանի տանը տեղի ունեցած դրամայի մասին), որ վերջանում էր հետևեալ տողերով. «Մարդու անկումը կնոջով սկսվել է, նրանով էլ պիտի վերջանայ»։

Եւ տ. Զօրեանի անհաւատարմութիւնը այնքան է ազդել քաղքենու վրա, որ սա իր պատմութիւնը աւարտում է, առանձնապէս ընդգծելով. «Քանի կանայք այսպէս շարունակեն, դժուար թէ ես ամուսնանամ»։

Եւ ո՞վ է այդ ասողը. նա, ով այնպէս աւազակօրէն օգտվել է նոյն խեղճ տ. Զօրեանից... Քաղքենին մի վայրկեան կարծես սպառնում է, որ չի ամուսնանայ... Նա սպառնում է, իսկ մենք չենք վախենում։

Նկատողութեան արժանի մի կէտ ունի Ռէնի այս պատմուածքը. դա այն է, որ իրերի դասաւորութիւնը երբեմն միամտութեան է հասցնում։ Օրինակ, այն գիշերը, երբ տիկին Զօրեանը ներս է ընդունում սիրեկանին, նոյն իսկ չէ ստուգում նախապէս՝ ամուսինը տա՞նն է թէ գնացել է։ Ցետոյ՝ «որոշեալ ժամին սև (?) մուշտակից գործակատար Միհրանին ներս է ընդունում, ուտում-խմում և ժամը ուղիղ 2-ին պառկում են քնելու»... Մի քիչ տարօրինակ է. դաւաճանելու պատրաստ կինը երեկոյից մինչև գիշերվայ ժամը 2-ը չէր կարող այդ չիմանալ։ Տիկինը այնպէս է վարվելիս եղել, կարծես երեկոյեան «հեռացող» պարոն Զօրեանը իր սիրեկանը լինէր, իսկ ժամը 2-ին գիշերը անկողին մտնող Միհրանը՝ նրա իսկական ամուսինը։ Իրերի դասաւորութիւնը այստեղ մի փոքր արհեստական է։

Նրա միւս պատմուածքը մեծ քաղաքների լիւմպէնպրօլետարների կեանքից է, որ կրում է «Շըշմոլիկներ» խորագիրը։ Այս գրուածքը իր հանդէս բերած միջավայրով ու տիպերով յիշեցնում է Մաքսիմ Գորկիի պատմուածքները։ Կասկած չը կայ, որ հեղինակը ծանօթ է այդ նշանաւոր գրողի արտադրութիւններին, սակայն իր ներկայ պատմուածքի մէջ նա ըստ ամենայնի ինքնուրոյն է։ Գրուածքը ցոյց է տալիս, որ հեղինակը մի քանի շտրիխներով տիպական գծեր տալու կարողութիւնից զուրկ չէ. նրա ներկայ գործերը միայն աջող փորձեր են և ոչ աւարտված գործեր։ Ռէնը դեռ պիտի ցոյց տայ շնորհք՝ խորանալու և կենտրոնանալու մէջ. և իր գիտողութեան կենտրոնը նա պէտք է այն միջավայրն ու տիպերը համարէ, որոնց էութիւնն ու հոգեբանութիւնը ըմբռնելու կարողութիւն ունի. իր շնորհքը նա ի չարը գործ դրած կը լինի, եթէ օտար դաւառներ ուղենայ ու դնել՝ պատկերացման օբիեկտներ այնտեղ փնտռելու դիտաւորով։

Այս երկու աջողված գործերից անցնելով նրա «Նախկին ուսանողին»՝ պիտի ասենք, որ սա մի թոյլ և արհեստական գրուածք է։ Գրչի ազատ թափի արգասիք չէ սա, այլ աւելի շուտ շարադրութիւն. պրօզա է, առանց պատկերացման. սա կեանքի անդրադարձում չէ, այլ, կարծես, մի ինչ-որ գրքից կատարված փոխադրութիւն։ Նիւթը բարդ է, հանդէս եկող կենտրոնական անձը երեւում է, կարծես, հետաքրքրական պարագաներում, սակայն հեղինակը չէ կարողացել կենդանութիւն հաղորդել թէ շրջապատին և թէ հերոսին։ Մանաւանդ վերջինիս գործերը չեն համապատասխանում նրա հոգեբանական մղումներին։ Օրինակ, Սուրէնի վախճանը հասկանալի կը լինէր, եթէ նա նեարդային և տպաւորվող անձն լինէր։ Բայց նա «Կին» պատմուածքի քաղքենու հարազատ եղբայրն է, այսինքն պատճէնը. ուստի 15 տարի առաջ կատարած ոճիրը սեփական արիւնով լուանալու փաստը հոգեբանական անճերև սխալ է, և հեղինակի գրչի զգալի վրիպումը։

Ռէնը պէտք է կատարելագործվի, պէտք է ապրի փայփայած միջավայրում, իր տիպերի հետ վերապրումներ ունենայ, խորանայ երեւոյթների մէջ, ուսումնասիրի մարդկանց հոգեբանութիւնը և ապա իր ընդգըրկած ձևի զարգացման ընթացքում զարգացնի ու խորացնի պատկերացման օբիեկտը։

Սուրխաթեան

ՄԱՄՈՒԼ

Քութայիսում հրատարակվող վրաց «Սպըրի» լրագիրը մի ընդարձակ յօդուած է նուիրել Կովկասի պոլիտեխնիկումի հիմնարկութեան հարցին։

Առաջին երեւոյթը,—ասված է յօդուածում,—որ պոլիտեխնիկումի բացման ցեռեմոնիայի մէջ աչքի է ընկնում, այն է, որ վրաց մամուլը այդ օրվայ առիթով կատարեալ լռութիւն պահպանեց, կարծես թէ մայիսի 4-ին առանձին ոչինչ չը լինէր կատարված։ Իմ առաջ դրված են «Սախ. Գազ.» լրագրի մայիսի 4-ի և 6-ի համարները, որոնց մէջ պոլիտեխնիկումի հիմնարկութեան առիթով՝ լուրերի բաժնում տրված է 6—7 տողից բաղկացած տեղեկութիւն միայն։ Ուրիշ ոչ մի խօսք խմբագրութեան կողմից։ Եւ չը կարծէք, թէ միայն «Սախ. Գազէթին» է այսպէս վարվել, այլ վրաց բոլոր լրագիրները այսպէս վարվեցին։ Սա առաջուց մտածված մի բօյկօտ էր, լուռ բօյկօտ, որից այն կողմը երեւում էր ինչ-որ անբաւականութիւն...

Այնուհետև, որպէս ապացոյց այդ երևոյթի առաջ բերելով վրաց բարձր հասարակութեան և ազնուականութեան ներկայացուցիչների այդ հանդէսից բացակայ լինելու փաստը, յօդուածագիրը անցնելով հայերի վերաբերմունքին ասում է.

Միանգամայն այլ պատկեր ենք տեսնում հայ բարձր հասարակութեան մէջ։ Նրանց ներկայացուցիչները կատարեալ «իմենիննիկներ» էին մայիսի 4-ին։ Սա նրանց օրն էր։ Մայիսի 4-ին նրանց լրագիրները լի՛ք էին տօնակատարութեան յուսալի ոճով, որոնց մէջ արտայայտված է շնորհակալութիւն և գոհունակութիւն դէպի կառավարութիւնը և այլն։

Այդ տօնին մասնակցում էին նաև նախկին «դաշնակցականները», նախկին «հընչակեանները» և նախկին «սօց.-դեմօկրատները» ևս...

Ապա ամենախիստ ածականներ ենթարկելով վերջինիս բռնած դիրքը պլուտոկրատիայի հետ՝ յօդուածում ասված է.

Այսօր նրանց կարմիր բլուզը փոխված է ֆրակի և ցիլինդրի, կանգնած են կռմսփոխարքայի կողքին և փոխանակ հայի մարսէլեօզի, ռուս ազգային հիմն են երգում, կարմիր դրօշի տեղ ծածանեցնում են երագոյն և «ընկերների» փոխարէն ասում են «ձերդ բարձր գերազանցութիւն» և այլն։

Դրա փոխարէն, վրաց ազնուականութիւնը պասսիվ բօյկօտի միջոցով այսօր դժգոհութիւն է արտայայտում։ Սկսվեց ազնուականութեան «ֆրօնտը», օպպօզիցիան։

Մայիսի 4-ի օրը ապացոյց է կլասիկական էվօլիւցիայի և զարգացման Կովկասի պատմութեան մէջ։

Աւելորդ չենք համարում նկատել այն հանգամանքը, որ «Սախ. Գազ.» լրագիրը «Սպըրիում» տպված այս ընդարձակ քննադատականից այն, ինչ վերաբերում է հայերին, արտատպել է իր էջերում, իսկ այն, ինչ վերաբերում է վրաց մամուլին և հասարակութեանը պոլիտեխնիկումի վերաբերեալ, այդ մասին ոչ մի խօսք չէ ասում։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Թիֆլիս, 25 մայիսի

Մայիսի 24-ին Կ. Հ. Բ. Ընկ. դահլիճում կայացաւ Հայոց Դրամ. Ընկեր. տարեկան ընդհանուր ժողովը, ուր բացի ընթացիկ հարցերից ընտրութիւն էր լինելու վիճակով հեռացող 2 անդամի փոխարէն նոր 2 անդամի։ Վիճակով հեռացել էին տ. Վ. Մամուլեան և պ. Գ. Երիցեան։

Օրակարգի հարցերը դեռ չէին սպառված, ժամը արդէն 11-ն անց էր, շատ շատերն արդէն հեռացել էին, որ թատերական ժողովներում շատ քիչ երևացած մի ստուար մեծամասնութիւն պահանջեց ընտրութիւնը առաջ անել։ Սկսվեցին ընտրութիւնները, և քուէարկութեան հետևանքն այն եղաւ, որ 7 թեկնածուից 5-ը սևացան, ընտրվեցին միմիայն պ.պ. Արշակ Ղազարեան և Գ. Երիցեան, գրեթէ միաչափ ձայներով—48 սպ., 27 սև։

Քուէները հազիւ էին համարել, որ վարչութեան անդամ պ. Ց. Ամիրեանը պաշտօնապէս իր և վարչութեան նախագահ պ. Գ. Տաւրինեանի կողմից յայտարարեց, որ իրանք հրաժարվում են վարչութեան մէջ մնալուց, քանի որ այդ վարչութեան մէջ դարձեալ լինելու է Գ. Երիցեանը։

Այդ յայտարարութիւնը ռումբի պէս պայթեց ժողովականների գլխին, և դահլիճում սկսվեց աղմուկ, յուզմունք, իրարանցում, հարց ու փորձ։ Ումանք հարցնում էին՝ ի՞նչ է 2 անդամի հրաժարվելու պատճառը, ոմանք ասում էին՝ ինչո՞ւ հրաժարվելու պատճառը պահում էին քօղարկված, ոմանք զայրանում էին, որ մի անհատ ճարպիկ միջոցներով ընտրվում է հասարակական պաշտօնի համար, որի հետ շատ-շատերը չեն ցանկանայ ծառայել. շատերը մէջ էին բերում Հ. Դր. Խմբակցութեան մէջ կատարված տխուր փաստերը, շատերը հոգու խորքից վրդովված այդ տեսակ մի տխուր իրականութեան առաջ՝ ցաւում էին թատրօնի վիճակի մասին և այլն և այլն։

Այդ բոլորի վրա պէտք է աւելացնել 1) դերասան Ց. Աբէլեանի բերանացի արած յայտարարութիւնը, որ նա ինչպէս 1913/14 սեզօնին հրաժարվեց Թիֆլիսում մնալ Գ. Երիցեանի պատճառով (որ նա վարչութեան մէջ էր), նոյնը և այս տարի է անելու, 2) պ. Արամ Նազարէթեանի մասնաւոր յայտարարութիւնը, թէ ինքը ևս հրաժարվելու է ժամանակին իր գրաւոր պատճառաբանութիւններով։

Եւ այս ամենը ի մի հաւաքած՝ մի խառն և բարդ դրութիւն առաջ բերին ժողովականների մտքերի մէջ, որ չէին իմանում թէ ինչպէս բացատրեն, ինչ լուծում տան այս անսպասելիներին...

Ժողովին մասնակցող բացի շատ չէզոք անդամներից կային ուրիշ շատ անդամներ, որոնք ծանօթ էին պ. Գ. Երիցեանի կատարած դերին Հ. Դրամատիկ Խմբակցութեան մէջ. նրանք էին, որ ձայն տալու չէին պ. Գ. Երիցեանին, սակայն այդպիսիները նայելով ասենք թէ որևէ նպատակով՝ ձայն տուեին նրան, և մի շարք նոր երևացող անդամների հետ անց կացրին, ու սևացրին, ուրիշ հրաժարվելուն առիթ տուին անձերի, որոնք տարիներ օժանդակութեան աղբիւր են գտել հայ թատրօնի պահպանութեան համար և անձամբ եռանդ ու աշխատանք գործ դրել. և այստեղ պէտք է ասենք, որ այդ երեկոյեան այնպիսի ճարպիկ կերպով կազմակերպված ձայնատւութիւնը, նրա հետևանքը՝ անաջող ընտրութիւնը (մեր խօսքը Արշակ Ղազարեանի մասին չէ) մի ծանր կօշմար էր հայ գեղարուեստի տաճարի համար, որ երկար ժամանակ մոռացվելու չէ։

Այն, ինչ որ չէ պարզվել հասարակութեան առաջ անցեալ մայիսի 24-ի ժողովին, պարզվելու է անշուշտ յունիսի 1-ի՝ կրկնակի օրվայ ժողովին, որպէս զի բոլոր ժողովականները իրազեկ լինեն. և այդ մասամբ անելու է Դրամ. Ընկ. վարչութիւնը, որ ի զուր կարծում էր, թէ բոլոր ժողովականները ամեն ինչ գիտեն։

Գալով Հայկ. Դրամ. Ընկ. Խմբակցութեան մէջ կատարված տխուր դէպքերին, այդ մասին կարծում ենք ինքը Խմբակցութեան վարչութիւնը պիտի հրապարակ գայ, խօսի, մանաւանդ որ այնտեղ էլ տարեկան ընդհանուր ժողովի և ընտրութեան օրերը մօտենում են։

Ընկերութեան այդ կերպի հետևանքը շատ ծանր տպաւորութիւն է թողել և Թիֆլիսի թատերասէր հասարակութեան վրա. ինչպէս լսվում է՝ ուզում է հրաժարվել խմբի մէջ մնալուց տ. Մայսուրեանը, բացի այդ՝ լսվում են շշուկներ նիւթական նպաստների մասին...

Այս բոլորը ի մի հաւաքած՝ ասում են, որ թատրօնի գործը վտանգի մէջ է. հարկաւոր է օր առաջ Ընկերութեան անդամները հաւաքվեն ժողովի, իրանց զօրեղ ձայնը բարձրացնեն և չը թողնեն գործը կործանվելու, քանի որ մեր առաջը թատրօնի շինութեան գործ կայ։

Առ այժմ այսքան։

Թատերասէր

ՍԱՌՑԱԲԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷՏԻ ԿՈՂՄԻՑ

Ռուսաստանում շատ տեսակի գիւղատնտեսական արդիւնաբերութիւնների սակաւութիւնը և դրանից առաջացած սննդային մթերքների գների չափազանց աճումը դրդում է Ռուսաստանին տնտեսութիւնը վարելու համար գիմել ռացիօնալ միջոցների, այն է՝ շուտ փչացող ապրանքները յարմարեցնել ցրտին, պահպանել նրանց՝ փչացումից և ապահովել նրանց տեղափոխութիւնը։

Սառցաբանական գործը Ռուսաստանում դեռ ևս երիտասարդ է և այդ պատճառով անհրաժեշտ է շատ ջանք և հոգս թափել, ինչպէս կառավարութեան կողմից, նոյնպէս և հասարակութեան, որպէսզի սովորեցնենք մեր գիւղացի-արտադրողին և գիւղացի-վաճառականին պահպանել փչանալուց իր շուտ փչացող մթերքները։

Կովկասը իր այրող արևով, առաւել քան Ռուսաստանի միւս րայօնները, պահանջ է զգում գիւղատնտեսական արդիւնաբերութիւնները յարմարեցնել ցրտին, ուստի և այդ հարցը Կովկասում իրականացնելը պէտք է համարել անյետաձգելի մի գործ։

Այդ ի նկատի ունենալով սառցաբանական VII համագումար հրաւիրող կազմակերպիչ բիւրօյի անդամները այս տարվայ մայիս 8-ին Թիֆլիսում հիմնել են սառցաբանական գործի կովկասեան կօմիտէտ, որը իրան նպատակ է դրել աջակցել գիւղատնտեսական արդիւնաբերութեան զարգացման, շուտ փչացող ապրանքների պահպանութեան և տեղափոխութեան գործին։

Համաձայն իր հաստատված կանոնադրութեան՝ կօմիտէտը իրաւունք ունի իր աշխատանքներին մասնակից անել ինչպէս առանձին անձերի, նոյնպէս և հիմնարկութիւնների, ուստի և սառցաբանական գործի կովկասեան կօմիտէտը դիմում է կառավարական և հասարակական, զեմստվային և քաղաքային հիմնարկութիւններին, նոյնպէս և մասնաւոր անձերի, որոնք կարող են նպաստել սառցաբանական գործի զարգացման ու հաստատման շուտ փչացող մթերքները պահպանելու, տեղափոխելու և վաճառելու մէջ, առաջարկելով մտնել կօմիտէտի անդամների շարքը՝ փոխադարձ, միասին աշխատելու համար յօգուտ ընդհանուր գործի, որը տնտեսական հսկայական կարևորութիւն ունի մեր երկրի համար։

Աշխատելով կօմիտէտի աշխատանքներին մասնակցելու հնարաւորութիւն տալ մեծ թւով անձերի, կօմիտէտը առ այժմ այս երկամեակի համար անդամավճար որոշել է 3 րուբլի տարեկան։

Նախագահ՝ Իշխ. Կ. Ն. Աբխազի

Փոխ-նախագահ՝ Ինժ. Վ. Ե. Դուբրովին

Վարչութեան անդամներ՝ Ինժ. Ն. Լ. Վարուն-Սեկրետ, Գիւղատնտես Մ. Ա. Վերմիշեան, Ա. Ի. Դրբօզաւ

Քարտուղար՝ Ինժ. Մ. Ա. Վասիլեվ

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Թիֆլիս, 25 մայիսի

Թիֆլիսի Մետեխի բանտի հայ բանտարկեալների գրադարանի համար՝ այրի տիկ. Քիշմիշեանից, ի յիշատակ նորերս վախճանված իր ամուսնու՝ Ալէքսանդր Քիշմիշեանի, ստացայ 71 կտոր հայերէն գիրք, որի մասին ի դիմաց հայ բանտարկեալների յայտնում եմ իմ խորին շնորհակալութիւնը։

Թիֆլիսի հայ բանտարկեալների հովիւ՝ Եղնիկ ք. Ալխազեան

Ղուզէյ-Ճարտար, 8 մայիսի

Գիւղիս եկ.-ծխ. երկսեռ դպրոցի հոգաբարձուներս յայտնում ենք «Մշակի» խմբագրութեան մեր խորին շնորհակալութիւնը, որ իր տնօրէնութեամբ բժ. Ց. Գասպարեանի նուիրած «Մշակի» այս տարվայ մի օրինակը ուղարկում է մեր դպրոցին։

Հոգաբարձուներ՝ Դանիէլ Թումասեան, Մելիք Մարտիրոսեան, Գր. Աւանեան

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻՑ

Վան, 14 մայիսի

Ազգ. գրաւված հողերից վերջին տարիներում ամենից կարևորն ու հերթականը Հայկավանքի գերեվմանոցի ու Վարագի վանքի Սալախանէ անուն ագարակի հարցերն էին, որ ազգ. պաշտօնական մարմինների կողմից հետապնդվում էին կառավարութեան առաջ։ Առաջինի մասին արդէն հաղորդել եմ, թէ ինչպէս դաշնակցականներից կազմված քաղաքական ժողովը կօմպրոմիսի մտաւ կառավարութեան հետ և մի մասը զիջելով՝ մեծ մասը ազատելու փորձեր արեց, բայց հանդիպեց ընդհանուր ժողովրդական բողոքի և յետ քաշվեց, թողնելով հարցը չը վճռված։

Սրա հակառակ՝ Վարագի հոգաբարձութիւնը, որ հետապնդում էր Սալախանէի գործը, կանգնած իրաւունքի հողի վրա, իր անդուլ ջանքերով կարողացաւ ազգին նպաստաւոր մի վախճանի բերել։

Ինչպէս գրել եմ նախորդ թղթակցութիւնովս՝ Սալախանէի հողային հարցը շատ բարդ ու դժուարալուծելի էր դառել, որովհետև որչափ որ վանքն ունէր կարևոր փաստաթղթեր—օրինակ՝ Վանի տեղական դատարանների ու Կ. Պօլսի վճռաբեկ դատարանի հարցը ի նպաստ վանքին վճռել էին 30 տարի առաջ—բայց գործադրութիւնը յապաղել էր բռնապետութեան տարիներում, իսկ այդ միջոցում բռնագրաւող Հասան աղան երկարժամանակեայ գրաւումով թէ հօքքը-կարարի (ժամանց) իրաւունք էր շահել ու այդ կերպով մի շարք հողեր իր վրա դարձրել և թէ նոյն իսկ վանքի անունով եղած տրծանագրութեան միջում աջողել էր մտցնել նաև իր անունը ու 164 կտոր հողերին, որոնք պատկանում էին վանքին, իրան կէս-ընկեր դարձնել տալ,—որպէս թէ դրանց կէսը վանքինն ու կէսը իրան՝ Հասանին են պատկանում. մինչև անգամ այդ փոփոխութիւնը աջողել էր Կ. Պօլսում կալուածական արձանագրութիւնների մէջ մտցնել տալ և Պօլսից նոր քօչաններ բերել տալ, որոնց մէջ հողերի կէսը վանքինը, իսկ կէսը Հասան աղայինը լինելը մասնանշվում էին։

Տարակոյս չը կար, որ այդ փոփոխութիւնը կեղծիք էր, որ Հասան-աղային աջողվել էր կալուածագրական մատեաններում մտցնել տալ ի նպաստ իրան, անշուշտ կառավարութեան պաշտօնեաների մեղսակցութեամբ. բայց չէ՞ որ կեղծիքը երևան բերել շատ դժուարին էր, եթէ ոչ անհնարին, որովհետև դա տարիների գործ էր, պատասխանատու պաշտօնեաները փոփոխվել էին, և փաստ էր հարկաւոր հաստատելու համար, որ եղածը զեղծումն էր. դրա համար անհրաժեշտ էր կառավարութեան ու դատարանների հին արխիվները քրքրել. բայց ո՞վ նրանց կը բանար ու տրամադրելի կանէր յօգուտ վանքի քրքրելու կամ ո՞վ պիտի քրքրէր հին թղթերի դէզերը։ Բայց յամառ աշխատութիւնը յաղթահարում է ամեն արգելքներ, ու հոգաբարձութեան աշխատութիւնը պսակվեց յաղթանակով։ Դատարանական արխիվներում գտնվեց մի կալուածագրական ցուցակ, որից աներկբայօրէն տեսնվում է, որ Սալախանէի հողերը միայն վանքին են սեփական և թէ կեղծիքը յետագայ տարիներումն է կատարվել։ Այդ ապացոյցի առաջ Հասան-աղայի ձեռին գտնված փաստերն արդէն չքանում էին, ու մնում էր միայն գործադրել արդարութիւնը և իրաւունքը յօգուտ վանքին։

Վալի Թահսին-բէյը, պէտք է ասած, առանց կանխակալ նկատումների ուղեց յայտնագործել ճշմարտութիւնը ու հարցը յանուն արդարութեան վճռվելուն օգնեց։ Իսկ ամսիս 7-ին կառավարութեան կարգադրութեամբ ոստիկանութեան տնօրէնը մեկնեց Սալախանէ, գիւղը վանքի ներկայացուցիչներին յանձնելու վարչական եղանակով։ Սալախանէն խիստ կարևոր ու բարեբեր ագարակ է, որի վրա 50-ից աւելի տներ իրանց անասուններով կարող են բնակվել, որոնց արդիւնքը քիւրդ Հասան-աղան էր անուշ անում մինչև հիմա։ Բռնագրաւումից ազատելով այդ կարևոր կալուածը, յոյս ունենք, որ Վարագի վանքը կազատվի իր վրա ծանրացած պարտքերից ու նոր առաջադիմութիւններ կանի կուլտուրայի ու երկրի լուսաւորութեան գործում, որին ձգտում են ժրաջան հոգաբարձութեան ջանքերը։

Դժբաղդաբար այդ հոգաբարձութիւնը վերջերս կորցրեց իր գործօն ու ամենակարևոր անդամներից Աբրահամ Աղվանեանին, որի կեանքը 1896-ի դժբաղդ տարիներից ի վեր սերտ կերպով շաղկապվել էր Վարագի հետ, ու նրա վերաշինութեան նուիրվել էր նա իր բոլոր եռանդով ու մեծ անձնազոհութեամբ։

Այդ արիւնի տարիներում ինչպէս Վասպուրականի գրեթէ խոշոր վանքերն ու եկեղեցիները, նոյնպէս էլ Վարագի վանքը կործանվեց, քայքայվեց, միաբան վարդապետների մեծ մասը սպանվեց, իսկ միւսները հեռացաւ փախան երկրից. տաճարից զատ, որ քարուկիր էր ու ընդարձակ աւերակների միջում միայն կանգուն կը մնար, միւս բոլոր շէնքերը մատնվեցին հրկիզումի ու թալանի. վանքում չը մնաց ոչ մէկ շիւղ անգամ։ Այդ սև օրերում, երբ ամենքը իրանց քայքայված տնտեսութեան մասին էին հոգում, ամեն մի մարդ իր կորցրած սիրելիներն էր ողբում և իր աւերակների վրա լաց լինում, գտնվեց միայն մէկ մարդ, որ բուն իսկ իր տան աւերակները մոռացած՝ հաւատք ունեցաւ, որ այս ազգը յամառ աշխատութեամբ կարող էր նորից վերականգնել, ու ամենայն եռանդով նուիրվեց Վարագայ վերաշինութեան գործին, մինչ նիւթականով ու տնտեսութեամբ աւելի ապահոված մարդիկ ծաղր էին անում՝ իբրև անբաղձալի մի գործ։ Այդ մարդը Աբրահամ Աղվանեանն էր։

Իբր մի տարուց ի վեր փակված վանքի դռները բաց արեց նա ու ձեռնարկեց աւերակների վերաշինութեան գործին՝ գործակցութեամբ մի քանի ուրիշ անդամների, որոնք ոգեւորվել էին հէնց Աղվանեանի եռանդով և անհուն հաւատքով, որ նա ունէր գործի աջողութեան վրա. ու նա յաղթահարեց ամեն արգելքներ, իր ջանքերը պսակվեցին աջողութեամբ. ի տես գործին ամեն կողմից օգնութիւններ փութացին հասնել, մեծ չափով օգնեց նաև Վանի հրկիզված ժողովուրդը. և շնորհիւ այդ ջանքերի՝ Վարագը այսօր վերակենդանացել է, վերանորոգվել և շատ աւելի առաջադիմել է, քան նոյն իսկ Խրիմեանի օրերում։ Անցած 18 տարիների շրջանում վանքի հոգաբարձութիւնը շատ փոփոխութիւններ է ունեցել, բայց Աղվանեան մնացել էր նրա միայուն անդամը, միշտ նոյն եռանդով ոգեւորված, ոգեւորում էր իր անդամակիցներին՝ դիմելու դէպի գործ։ 900-ական թըւականներին մի անգամ էլ Կովկաս անցաւ ու հանգանակութիւն կատարեց ի նպաստ Վարագի ու Ցայնկոյսների եկեղեցու վերաշինութեան։

Մայիսի 1-ին կատարվեց նրա թաղման հանդէսը Ցայնկոյսների եկեղեցում. հազարաւոր ժողովուրդ փութացել էր արտասուալի աչքերով հուսկ յարգանքը ընծայել հասարակական գործչին, որի յիշատակը երկար տարիներ իբրև մի լուսատու ջահ պիտի փայլի Վասպուրականի հորիզոնի վրա, իբրև շինարար և հայրենիքի վերաշինութեան գործով ոգեւորված մի մարդու. արդէն դամբանախօսները իրանց դրուատիքներով երևան բերին նրա կեանքի ու գործունէութեան այս և այլ զանազան որոշ գծերը։

Մարակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼԲԱՆԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Անկախ Ալբանիան նորից անիշխանութեան է մատնված, և այն բոլոր բարդութիւնները, որոնք անխուսափելիօրէն պիտի առաջանային եւրօպական մեծ պետութիւնների մի անկախ Ալբանիա ստեղծելով, իրականացել են այսօր։ Այն միջոցին, երբ «Բալկանները բալկանեան ցեղերի համար» բանաձևը շահագործվելով՝ պաշտպանվեց այն թէզը, թէ ալբանացիք ևս յոյների և սերբերի չափ իրաւունք ունեն անկախ ազգ և անկախ պետութիւն կազմել, ամենևին ի նկատի չառնվեց այն հանգամանքը, թէ Ադրիական ծովի արևելեան ծովափում

խմբված տարբեր ծագումով, տարբեր լեզուներով ու բարքերով էլէմէնտները կազմած էին իրօք մի ազգային ամբողջութիւն, արդեօք այդ բազմերանգ տարրերը հասե՞լ էին քաղաքական հասունութեան բաւարար աստիճանին, որպէսզի կարողանային ղեկավարել իրանց սեփական գործերը, և արդեօք նրանք ընդունա՞կ էին միմեանց մէջ հաշտեցնել իրանց տարբեր շահերն ու ձգտումները, նրանցից մի ընդհանուր ազգային շահ, ազգային ձգտում ստեղծել և ապահովել նրա նախամեծարութիւնը մասնաւոր և տեղական շահերի հանդէպ։

Դժբաղդաբար վերոյիշեալ պայմաններից և ոչ մէկը գոյութիւն չունէր և չունի Ալբանիայում։ Արդարև, ալբանական վերջին 50-ամեայ պատմութեան վրա ձգված մի թռուցիկ հայեացք բաւական է մեզ համոզելու ցայտուն ապացոյցներով, որ այդ բացասումը ամեն կասկածից դուրս է։

Իրերի այս դրութիւնը, որ սակայն չէր խուսափում եւրոպական դիպլօմատիայի աչքից, միանգամայն արհամարհվեց եւրոպական երկու մեծ պետութիւնների՝ Աւստրիայի և Իտալիայի կողմից։ Այս երկու պետութիւնները, շահագործելով ազգերի անկախութեան հարցը յօգուտ իրանց պետական եսամոլ շահերի, արդարութեան և իրաւարարութեան դիմակի տակ անկախութիւն տուին Ալբանիային, առնելով նրան իրանց հովանաւորութեան տակ։ Մինչդեռ նոյն միջոցին, երբ Մակեդօնիան ազատվում էր օսմանեան լծի տակից, նոյն երկու պետութիւնները, որոնք Ալբանիայի անկախութիւնը ձեռք բերելու համար կանգ չառան նոյնիսկ եւրոպական խոշոր կօնֆլիկտ առաջ բերելու սպառնալիքի առաջ, մոռացան միանգամայն մակեդօնացիների գոյութեան մասին, այն մակեդօնացիների, որոնց ամբողջ պատմութիւնը զարդարված է օսմանեան լծից ազատվելու և ազգային անկախութիւն, ազգային ինքնորոշումն ձեռք բերելու համար գործ դրած հերոսական ջանքերը նկարագրող տրաժիկ երգերով. մի ժողովուրդ, որն ունէր ազգային ամբողջութիւն կազմելու համար պահանջված բոլոր պայմանները, որը հէնց վերջին բալկանեան պատերազմների ժամանակ, անկախութեան տենչերով վառված, չը տեսնված անձնազոհութիւն ցոյց տուեց, սակայն որը դարձեալ անարժան համարվեց անկախութեան և հերոսական անթիւ ճիգերից յետոյ մի ծանր լուծից ազատվեց երեք նոր պետութիւնների լուծի տակ մտնելու համար....։

Ալբանիայի անկախութիւնը մի անգամ ապահովելուց յետոյ՝ իրերի դրութիւնը կերպարանափոխվեց։ Ալբանիայի հովանաւոր երկու պետութիւնների՝ Իտալիայի և Աւստրիայի յետին նպատակներն սկսեցին ակներև կերպով որոշվել ու հանդէս գալ։ Երկուսի դիպլօմատիան էլ ամեն ջանք գործ դրեց Ալբանիայի համար ըստ հնարաւորութեան ընդարձակ սահմաններ ստանալ, առանց հաշուի առնելու բալկանեան տարբեր ցեղերի ոչ ազգագրական բնական սահմանները և ոչ նրանց յաղթութեան ու տիրապետութեան իրաւունքները։ Այսպիսով նրանք Ալբանիայի սահմանների մէջ մտցնել տուին այնպիսի նահանգներ, որոնց ազգաբնակութիւնները ոչ մի ընդհանուր կապ չունէին ալբանացիների հետ և որոնց քաղաքական հասունութիւնն ու քաղաքակրթական ընդհանուր աստիճանը անհամեմատ աւելի բարձր էին, քան ալբանացիներինը։ Ալբանիայի սահմանները ընդարձակելու նպատակով կատարված այս որոշումները բնականաբար աւելի խտացրին Ալբանիայի անկախութեան շինծու բնաւորութիւնը և դժգոհութիւնների, նոր անկարգութիւնների ու բարդութիւնների տեղիք դարձան։

Այսպիսի քմահաճ հիմքերով կազմված պետութիւնն անկարող է գործնականապէս կազմակերպվել և շարունակել իր գոյութիւնը։ Եւ եթէ ալբանական անկախութեան պատմութեան վրա մի քիչ աւելի խոր նայենք, կը տեսնենք, որ հէնց այդ անկախութիւն ստեղծող երկու պետութիւններն իրանք չեն ցանկանում, որ անկախ Ալբանիան ապրի։ Արդարև, այդ հարցը քաղաքական մի փափուկ մօմենտի արդիւնք էր, մի մօմենտ, երբ հարկաւոր էր արգելել, որ Սերբիան, Յունաստանն ու Չերնոգորիան չը բաժանէին իրանց մէջ զէնքի ոյժով տիրած Ալբանիան։ Բացի այդ, եւրոպական մեծ պետութիւնները Բալկաններում մասնաւոր շահերի հետամուտ չը լինելու խընդիրն ընդունած լինելով, անհրաժեշտ էր Իտալիայի և Աւստրիայի համար խոհեմութիւն ունենալ, չը շտապել և սպասել աւելի նպաստաւոր մօմենտի ու նպաստաւոր հանգամանքների, որպէս զի դիւրութեամբ ու փափուկ ճանապարհով տէր դառնան Ալբանիային։ Ուստի Հռոմի և Վիէննայի կառավարութիւնները բաւականացան առժամապէս վերածել Ալբանիան աւստրիական և իտալական ազդեցութիւնների շրջանների, ուր նրանցից իւրաքանչիւրն աշխատում էր տնտեսական շինծու շահեր ստեղծել։ Նրանք հետամուտ եղան մանաւանդ խիստ մօտիկից հսկելու ալբանական կառավարութեան վրա և ամեն յարմար առիթի միջոցին զգացնել տալու իրանց խնամակալութիւնն Ալբանիայի նկատմամբ։

Հանգամանքներն այս կերպ դասաւորվելու շնորհիւ էր, որ Ալբանիայի անկախութիւնը սկզբից և եթ քաղաքական ոչ մի միտք չունեցող բանաձև հանդիսացաւ։ Եւ իրօք, մի կողմից կօնտրօլի միջազգային կօմիսիան էր կազմակերպում նոր պետութիւնը՝ առանց այդ գործում խորհրդակցելու ալբանացի ժողովրդի հետ, միւս կողմից՝ Դուրացցօյում նստած իտալական և աւստրիական կառավարութիւնների ներկայացուցիչներն են, որ թելադրում են ալբանական կառավարութեան գործողութիւնները։ Ինչքան էլ իշխան Վիդի ձգտումներն անկեղծ լինեն ու ցանկութիւնները՝ բարի, այսուհանդերձ նա անկարող է դուրս գալ աւստրո-իտալական ազդեցութեան ու խնամակալութեան տակից, որովհետև նա և ոչ մի յենարան չունի այն երկրում, ուր նա կոչվել է իշխելու։ Եւ եթէ Աւստրիան և Իտալիան մի րոպէ լքեն իշխան Վիդին, նրա գահն անմիջապէս կը խորտակվի։

Այս տեսակէտից՝ ալբանական ներկայ տագնապը վերին աստիճանի բնորոշիչ է, այնպէս որ, եթէ, հակառակ տարածված կանխատեսութեան, իշխան Վիդը կարողանայ աջողութեամբ լուծել ալբանական ներկայ տագնապը, աւստրո-իտալական միութիւնը հիմնովին պիտի խորտակվի։ Այս պատճառով է, որ Ալբանիայում ապստամբութիւնների և անկարգութիւնների դէպքերն օտարոտի կերպով աճում են։ Դեռ նոր էր Եպիրոսի խնդիրը հարթվել, որ երկրի կենտրոնում և հիւսիսային մասում մահմեդական գիւղացիութիւնն սկսեց խռովութիւն յարուցել. այս խռովութիւնը դեռ չը հանդարտված՝ մի խումբ կեղծ նացիօնալիստներ դաւադրութիւն կազմակերպեցին երկրի պատերազմական մինիստր յայտնի Էսադ-փաշայի դէմ այն միջոցին, երբ վերջինս իր հերթին գաղտնի դաւադրութիւն էր լարում իշխան Վիդի դէմ։

Այս ընդհանուր անիշխանութեան առաջն առնելու և իշխան Վիդի կեանքն ապահովելու համար աւստրիական և իտալական պատերազմական նաւերն ստիպված եղան նաւախմբեր ուղարկել ալբանական ջրերը։

Աւստրօ-իտալական այս ստիպողական միջամտութիւնը բնականաբար անհետևանք չը պիտի մնայ, նրան անխուսափելիօրէն պիտի անմիջապէս յաջորդէ եւրոպական բոլոր մեծ պետութիւնների միջամտութիւնը։ Սակայն հարց է, թէ այդ միջամտութիւնը ալբանական անկախութիւնն ստեղծող բոլոր մեծ պետութիւնների կօլլեկտիվ գործունէութեան բնո՞յթը պիտի ունենայ, թէ Իտալիան և Աւստրիան ներկայումս ուրիշ մեծ հոգսերով զբաղված Եւրոպայից իրաւունք, մանդատ պիտի ստանան երկուսով գործել մեծ պետութիւնների կողմից։ Այս վերջին հանգամանքը բնականաբար հանդիսանալու է այն պատահականութիւնը, որի վրա են կազմված Աւստրիայի և Իտալիայի բոլոր հաշիւները և որը պիտի իրականութիւն տայ Ալբանիայի նկատմամբ նրանց ունեցած բոլոր ակնկալութիւններին։

Արդ, եթէ վերոյիշեալ պատահականութիւնն իրագործվի, այսինքն եթէ Եւրոպան ալբանական հարցը միայն Աւստրիայի և Իտալիայի ձեռքը յանձնէ, այն ժամանակ ալբանական ներկայ տագնապը մի նոր շըրջանի մէջ պիտի մտնի, և այդ նոր շրջանը պիտի հանդիսանայ, միջազգային տեսակէտից, ալբանական տագնապի ամենասուր փազը։ Այն ժամանակ Աւստրիան և Իտալիան, որոնք աչք են տնկել Ալբանիայի վրա և որոնք ոչ մի ջանք չը խնայեցին պոկ տալու նրան բալկանեան ազգերի ձեռքից, պիտի վերցնեն վերջապէս իրանց դիմակները և կատաղի ուժգնութեամբ պիտի միմեանց դէմ դուրս գան, յամառութեամբ միմեանց դէմ ծառանան։ Աւստրօ-իտալական միութիւնը պիտի ծանր փորձութեան մէջ ընկնի և նրան փրկելու համար շատ աւելի լուրջ միջոցներ պիտի գործ դրվեն, քան երկու պետութիւնների արտաքին գործերի մինիստրների սովորական կաբինէտային տեսակցութիւններն ու խօսակցութիւնները։

Մօտիկ ապագայի քաղաքական հօրիզոնի վրա վերոյիշեալ հեռանկարը գծագրող էլէմէնտների մի մասն արդէն հրապարակի վրա է։ Ալբանական հարցի նկատմամբ Վիէննայի և Հռոմի կաբինէտների միջև վաղուց է որ անկեղծ յարաբերութիւնները դադարել են։ Ակներև կերպով դէպի իտալացիները թեքված Էսադ-փաշայի ձերբակալումն ու Ալբանիայից աքսորվելը մեծ դժգոհութիւն է յարուցել Իտալիայում և թշնամական մեծ բանակռիւ ստեղծել երկու պետութիւնների պաշտօնական մամուլների միջև։ Իսկ նորերս կոմս Բերխտօլդի և մարկիզ Սան-Ջուլիանօյի կատարած մօտեցումից փոխադարձ տեսակցութիւնից ստացված արդիւնքն այնքան էլ գոհացուցիչ չի համարվում։

Մինչև այսօր Աւստրիան և Իտալիան քօղարկում էին իրանց իսկական ձգտումները և միասին էին գործում, որպէսզի կարողանային միւս մեծ պետութիւններին սարսափել Ալբանիայի անկախութիւնն ստեղծելու։ Այդ անկախութիւնը ձեռք բերվեց։ Այժմ հետաքրքրական է, թէ ի՞նչ քաղաքականութեամբ պիտի գործէ երկու պետութիւններից իւրաքանչիւրը, որպէսզի, ըստ հնարաւորութեան, աւելի շահաւէտ դարձնէ իր համար Ալբանիան, աւելի իւրոտ պատառ ստանայ նրանից։

Ալբանական ներկայ տագնապն այդպիսով մի ծանր պրօբլեմ է դառնում եւրոպական մեծ պետութիւնների համար, մի պրօբլեմ, որ մի կողմից գուշակում է արհեստապէս անկախութիւն ստացած Ալբանիայի գոյութեան վերջին օրերը, միւս կողմից՝ շօշափում է անմիջապէս եւրոպական հաւասարակշռութեան վրա անդրադարձող այն հարցը, թէ Ալբանիայում Աւստրիան և Իտալիան իրար դէմ բաց կռւի մտնելու դէպքում, երկու պետութիւններից ո՞ր մէկին կաջողվի տիրապետող հանդիսանալ Ադրիատիկեան ծովում և այդպիսով առաջնակարգ դիրք ստեղծել Միջերկրական ծովում՝ Անգլիայի և Ֆրանսիայի կողքին։

Ա. Զ.

Ժընէվ

ՕՐՎԱՅ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

✦ Ալբանիայի ապստամբները շարունակ զէնք ու ռազմամթերք են ստանում Կ. Պօլսից։

✦ Բուլղարական արքայ Ֆէրդինանդի անակնկալ Վիէննա մեկնելը կապում են այն հարցի հետ, որ նախագծված է բաժանել Ալբանիան հարևան տէրութիւնների միջև։

✦ Ազդեցիկ «Berl. Tag.»-ը շարունակում է եռանդուն ագիտացիա մղել անգլօ-ռուսական մերձեցման դէմ։ Լրագիրը սպառնում է, որ Գերմանիան, ի պատասխան այդ մերձեցման, կը ձեռնարկէ նոր սպառազինումների։

✦ Յօգուտ գերմանական նորերս կազմված «Կարմիր Խաչի» ընկերութեան ընդամենը երկու շաբաթվայ ընթացքում հանգանակվել է մէկուկէս միլիօն մարկ։

✦ Սերբիայի և Չերնօգորիայի սահմաններում նկատվում են զօրքերի տեղափոխութիւններ։

✦ Իտալական զինւորական մինիստրը պալատին նախագիծ է ներկայացրել զինւորական օդագնացութեան մասին։

✦ Պարիզից հեռագրում են, որ բօնապարտեանների շրջաններում առաջ են մղում պրինց Լուի Բօնապարտի թեկնածութիւնը ալբանական գահի համար։ Հէնց Ալբանիայում պրինցը ունի մեծ թւով կողմնակիցներ։

✦ «Веч. Вр.»-ին հեռագրում են Սօֆիայից, որ Յունաստանի և Թիւրքիայի յարաբերութիւնները սպառնում են յանգել զինված ընդհարման։ Թիւրքիան շտապով ռազմի պատրաստութիւններ է տեսնում։ Սպասում են Գերմանիայում պատւիրված 40 միլիօն ֆրանկի ռազմամթերք և երկու դրէդնօուտ։

✦ Պէկինում ձերբակալվեց գեներալ Սիչունը յեղափոխականների հետ կապ հաստատելուն համար։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՅՏՆՈՒՄ Է

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ, Ցար. Ցալումթինեանին.—Գի դը Մօպասանի «Խոստովանանք» պատմուածքի թարգմանութիւնը չի տպվի։ Նա արդէն թարգմանված է հայերէն և հրատարակված է առանձին հատորի մէջ։

ՍՊԱՀԱՆ, Յովհ. Բարսեղեանին.—«Արփի» շաբաթաթերթը վերջերս դադարել է լոյս տեսնելուց։

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԺԻՇԿ

Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ

ՓՈԽԱԴՐՎԵՑ նոր բնակարան Սօլօլակում, Բէբուտօվսկայա փող. № 38.

Ներքին և երեխաների հիւանդ., մասնագէտ ստամոքսային և աղիքային հիւանդ.։ Էլեքտրօտէրապիա։ Ընդունելութիւնը առ. ժամը 10—11-ը և երեկ. ժամը 5—7-ը։ Տէլէֆօն № 388.

(ա. օ.) 112. 100—79

Վերջին կուրսի

ՄԻ ՈՒՍԱՆՈՂ

ցանկանում է դասեր ունենալ մի որևէ ընտանիքում. համաձայն է նոյն իսկ քաղաքից դուրս։ Հասցէն կարելի է իմանալ «Մշակի» խմբագրատանը։

(օ. մ.) 530. 3—1

Լոյս տեսաւ

«ՓՈՐՁԱՆՔՆԵՐԻ ԲԺՇԿԱՐԱՆ»

պարզ և հասկանալի լեզուով ամեն մարդու համար։ Անհրաժեշտ է մանաւանդ գաւառացիներին, որտեղ չը կայ բժիշկ և դեղատուն։ Ամեն տեսակ պատահական փորձանքներ և նրանց օգնելը ամենահեշտ միջոցներով։ Դեղարանով և բացատրութիւններով։ Գինը 30 կ.։ Ծախվում է նաև—«Վեներական ախտերի եւ ծածուկ ցաւերի բժշկարան», նկարներով, բազմաթիւ բէցէպտներով և խորհուրդներով։ Գինը 50 կ.։ «Ծիծաղի տկճոր», անէկդօտներ։ Գինը 20 կ.։ «Կնիկարմատի շալվարը», վօդեվիլ։ Գինը 20 կ.։ «Րաֆֆիի» կենսագր. պատկերով։ Գինը 10 կ.։ «Միևնոյն գագաթում» պատմուածք։ Գինը 7 կ.։ Դիմել Թիֆլիս, գրավաճառներին, և ինձ՝ Тифлисъ, Семеновская ул. № 9. Медиц. фельдшеру А. Г. ЕСАЯНЦУ. Գրքերի գինը և ճանապարհի ծախսի համար 17 կ. մարկաներով առաջուց ուղարկել։

(հ. կ.) 327. 100—14

Եալտայի հայոց ծխ.-դպ. համար հրաւիրվում է միջնակարգ կրթութեամբ, հայախօս, փորձառու

ՈՒՍՈՒՑՉՈՒՀԻ

ռուսաց առարկաների, թւաբանութեան և ձեռագործի համար, շաբաթական 26 դասով, ռոճիկ 600 ր.։ Դիմել՝ Ялта. Городская управа, председателю попечительста армянск. учил. М. И. Асатуряну. Անհրաժեշտ է անձի բարեյուսութեան վկայական։

(օ. մ.) 529. 3—1

ՀԱԶԻԱԳԻՒՏ ՎԱՃԱՌՔ

ՀԱԶԻԱԳԻՒՏ ՎԱՃԱՌՔ

ԵՂԲ. ՍԱՓԱՐԵԱՆՑՆԵՐԻ

ԵՒ ՏԷՐ-ՍԱՀԱԿԵԱՆԻ

ՊԱՏՐԱՍՏԻ ԶԳԵՍՏՆԵՐԻ ՊԱՐԻԶԵԱՆ ԽԱՆՈՒԹԸ

ՆՇԱՆԱԿԵԼ Է

ՄԻԱՅՆ 12 ՕՐՈՎ

ԻՍԿԱԿԱՆ ԽՈՇՈՐ ԷԺԱՆ ՎԱՃԱՌՔ

— ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ ԳՏՆՎՈՂ ԲՈԼՈՐ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐԻ —

Մօդէլներ արտասահմանեան առաջնակարգ ֆիրմաների (ընդօրինակելուց յետոյ մնացած), ամեն տեսակի եւ ձեւի,

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՄԱՐԵԱ ԿԻՍԱԳԻՆ։

Գները նշանակված են ետիկետների հակառակ երեսի վրա զուտ մաքուր մատիտով եւ միանգամայն առանց սակարկութեան։

ԳՕԼՕՎԻՆՍԿԻ ՊՐ., ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՏԱՃԱՐԻ ԴԻՄԱՑԸ, ՏԷԼԷՖՕՆ № 2—58.

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԷՊՔԻՑ!

ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԷՊՔԻՑ!

ՄԻԱՅՆ 12 ՕՐՈՎ

492. 3—3

Типографія канцеляріи Намѣстника Его Императорскаго Величества на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовскаяулица, домъ казенный